

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Daniel HLADÍLEK
Osobní číslo:	R18M0107P
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Téma práce:	Výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti
Zadávací katedra:	Katedra občanského práva

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Představení základních pojmů
3. Vymezení základních zásad
4. Styk rodičů s dítětem
5. Výkon rozhodnutí
6. Konkrétní prostředky pro výkon rozhodnutí
7. Způsob řešení mediací
8. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jitka Wolfová**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

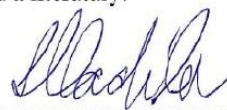

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. července 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti“ vypracoval samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

Daniel Hladílek

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucí mé práce JUDr. Jitce Wolfové za odborné vedení diplomové práce.

1	Úvod.....	1
2	Představení základních pojmy	3
2.1	Rodič.....	3
2.2	Dítě	4
2.3	Zájem dítěte	6
2.3.1	Zájem dítěte jako samostatné právo	8
2.3.2	Střety zájmu dítěte a jiných osob.....	9
2.3.3	Nejvyšší a přední hledisko zájmu dítěte	10
3	Vymezení základních zásad	12
3.1	Zásada koncentrace řízení.....	12
3.2	Zásada vyšetřovací.....	12
3.3	Zásada rychlosti řízení	13
3.4	Zásada oficiality.....	14
3.5	Zásada nejlepšího zájmu dítěte	15
3.6	Cochemská praxe.....	15
4	Styk rodiče s dítětem.....	18
4.1	Povinnost rodičů styku s dítětem.....	19
4.1.1	Německá praxe	21
4.2	Úprava styku	22
4.3	Druhy styku	22
4.4	Nedostatek styku a jeho následky	24
4.5	Informační povinnost mezi rodiči.....	25
5	Výkon rozhodnutí	27
5.1	Příslušnost soudu	28
5.2	Exekuční tituly.....	29
5.2.1	Rozhodnutí.....	29
5.2.2	Dohody rodičů o úpravě péče o nezletilé děti a styku s nimi .	30

5.2.3	Ostatní exekuční tituly	30
5.3	Účastníci vykonávacího řízení.....	31
5.4	Zahájení výkonu rozhodnutí	31
5.5	Jednání	33
5.6	Náklady výkonu rozhodnutí	34
5.6.1	Náhrada nákladů	35
5.7	Odvolací řízení.....	36
6	Konkrétní prostředky pro výkon rozhodnutí.....	37
6.1	Výzva ke splnění povinnosti.....	37
6.2	Ukládání pokut.....	38
6.3	Odnětí dítěte.....	41
6.3.1	Závaznost rozhodnutí o výkonu rozhodnutí	43
6.4	Anglická úprava.....	44
6.5	Navazující trestní řízení	44
6.6	Další opatření.....	45
6.6.1	Setkání s mediátorem.....	46
6.6.2	Nařízení kvalifikovaného dohledu nad stykem s dítětem.....	46
6.6.3	Nařízení navykacího režimu	47
6.6.4	Nařízení setkání s poskytovatelem odborné pomoci	48
7	Způsob řešení formou mediace	49
7.1	Specializace mediátora	50
7.2	Účast dětí na mediaci.....	51
7.3	Výsledek mediace	52
8	Závěr	53
	Abstrakt	55
	Resumé	56
9	Seznam použité literatury.....	57

1 Úvod

Jako téma diplomové práce jsem si zvolil výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti. Výkon rozhodnutí představuje vymožení povinnosti, která byla uložena rozhodnutím osobě, která tuto povinnost dobrovolně neplní. Výkon rozhodnutí ve věcech rodinněprávních pak nabírá jiný rozměr a svojí specifičností se ze systému klasického pojetí výkonu rozhodnutí vyjímá svým způsobem.

Nezletilé děti v právním světě zaujímají zvláštní postavení. Svědčí o tom roztržičnost právní úpravy ochrany práv dětí v celém právním systému České republiky. Průběh výkonu rozhodnutí, kterého jsou děti jakkoli zúčastněny je jejich přítomností výrazně ovlivněn. Od roku 2013 rodinněprávní řízení zaujímají své postavení ve zvláštní právní úpravě tedy v hlavě páté Zákona o zvláštních řízeních soudních. Vyčlenění těchto řízení přineslo specifičtější úpravu výkonu rozhodnutí, jejíž obsah bude v této práci prezentován.

Vzhledem k tomu že předmětem výkonu rozhodnutí jsou samotné děti, bude nutné se v této diplomové práci zaměřit na aspekty, které mohou výkon rozhodnutí ovlivnit. Přiblížení těchto aspektů bude věnována pozornost již v prvních částech práce v souvislosti s představením základních pojmů, které výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti neodmyslitelně provází. Vzhledem k tomu o jak specifickou problematiku se v rámci tématu výkonu rozhodnutí jedná, bude vedle základních pojmů v této práci věnována pozornost zásadám provázejícím výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti.

Výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti může mít výrazný dopad na právo rodiče stýkat se s dítětem jako ve výsledku na styk samotný. Proto bude další část práce věnována styku rodiče s dítětem, který bude představen společně možnými formami jeho realizace.

Hlavním těžištěm práce budou následující kapitoly, jejich předmětem bude nejprve výkon rozhodnutí, který je nutné uvést do kontextu vzhledem k jeho povaze a účelu, který má splňovat. Dále budou představeny jednotlivé prostředky, které právní úprava poskytuje pro to, aby mohl být výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti realizován.

Cílem práce je poskytnutí podrobnějšího náhledu do problematiky výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti ze širšího pohledu v souvislosti s jejím

specifickým charakterem v porovnání s obecnou úpravou výkonu rozhodnutí. To znamená, za jakých okolností může k výkonu rozhodnutí dojít a především jakými způsoby je možné výkon rozhodnutí provést. V závislosti na bližším přiblížení problematiky bude představena rovněž judikatura v průběhu práce, která se na vývoji interpretace tohoto tématu významně podílí.

2 Představení základních pojmů

2.1 Rodič

V české právní úpravě se pojem rodiče vyskytuje v Listině základních práv a svobod, v zákoně č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník (dále jen občanský zákoník) a dalších zákonných předpisech. Listina základních práv a svobod jakožto součást ústavního pořádku České republiky vymezuje práva a povinnosti rodičů v obecné rovině v čl. 38, kde je rovněž stanoveno, že podrobnosti stanoví zákon.

Co se týče konkrétních práv a povinností rodičů, tak ty jsou podrobněji obsažené v občanském zákoníku. Rodičem dle tohoto zákona je matka a otec, kdy matka je dle zákona definována jako žena, která dítě porodila. Otce naopak nelze vždy jednoznačně určit. Občanský zákoník v případě nejasností, kdo skutečným otcem dítěte je, stanovuje domněnky na základě, kterých je pak možné otce dítěte určit. Vztah mezi rodičem a dítětem zahrnuje určitá práva a povinnosti jak rodičů, tak i dítěte. Rodič nese v rámci rodičovství tzv. rodičovskou odpovědnost (předešlou právní úpravou byla nazývána „rodičovskou zodpovědností“), jejíž náplň je vylíčena v § 858 občanského zákoníku.

„Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.“¹

Rodičovská odpovědnost vzniká narozením dítěte a končí ve chvíli, kdy dítě dosáhne plné svéprávnosti. Oběma rodičům náleží rodičovská odpovědnost stejně. Ačkoli dle § 855 odst. 1 se rodič práv a povinností v rodičovství nemůže vzdát, neznamená to, že by jich nemohl být zbaven. Například v případě omezení svéprávnosti rodiče musí soud rovněž rozhodnout zároveň o jeho rodičovské odpovědnosti.

---

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, § 858.

Kdo všechno může být vlastně rodičem? Obecná představa je asi taková, že rodič bude vždy osoba, která dosáhla určitého věku a je plně svéprávná. V praxi může dojít k tomu, že rodičem se stane i osoba nezletilá a plně nesvéprávná. Vzhledem k dosažení zletilosti tedy existují dva druhy nezletilých rodičů. Prvním z nich je nezletilý svéprávný rodič a tím druhým naopak nezletilý nesvéprávný rodič. K tomuto rozlišení dochází v souvislosti se skutečností, že fyzická osoba, ačkoli nezletilá, může plné svéprávnosti dosáhnout před dosažením 18. roku života. Například uzavřením sňatku či rozhodnutím soudu.

Vyvstává poté otázka, jak je to s rodičovskou odpovědností takových rodičů. Podle § 868 odst. 1 občanského zákoníku, pokud se jedná o nezletilého rodiče, který nenabyl plné svéprávnosti, tak je výkon rodičovské odpovědnosti dle občanského zákoníku pozastaven.² Na pozastavení se nevztahuje výkonu práva a povinnosti péče o dítě a osobního styku s dítětem, vzhledem k tomu že lze vycházet z předpokladu, když rodič může o dítě pečovat, pak s ním může vykonávat i osobní styk³. Neznamená to tedy, že by tuto odpovědnost neměl. Výkonem rodičovské odpovědnosti je v takovém případě pověřen poručník.

2.2 Dítě

U fyzických osob rozlišujeme dvě kritéria k určení jejich způsobilosti k právním jednáním. Jedná se o zletilost a svéprávnost. Plně svéprávnou se osoba stane dosažením zletilosti, přičemž zletilost se nabývá po dosažení osmnáctého roku života. V období od patnáctého do osmnáctého roku života lze dítě označovat jako mladistvého. Toto označení se používá zejména v odvětví trestního práva, kde se s osobou nezletilou zachází podstatně jiným způsobem než s plně svéprávnou osobou.

Když zákonodárce používá pojem dítěte napříč českým právním řádem, má tím zpravidla na mysli osobu, která nedosáhla osmnáctého roku života. V souvislosti s fyzickou a rozumovou nezralostí nezletilých lze zpozorovat zvýšenou

---

² Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, § 869.

³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074006449. str. 213.

ochranu jejich práv. Například již Listina základních práv a svobod stanovuje, že zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena⁴.

Právní ochrana dětí je rovněž předmětem mezinárodní právní úpravy. Na mezinárodní úrovni byla 20. listopadu 1989 přijata na valném shromáždění OSN Úmluva o právech dítěte. Tato úmluva pak v České republice nabyla účinnosti 6. února 1991 formou sdělení č. 104/1991 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. Přijetí této úmluvy poté dalo impuls k vytvoření dalších zákonných předpisů k ochraně práv dětí.

Článek 1

„Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.“⁵

Právní úprava ochrany práv dětí je v českém právním řádu značně rozmanitá. Mimo občanský zákoník, jehož část druhá se věnuje rodinnému právu existují další zákonné předpisy týkající se ochrany práv dětí v ČR. Mezi ně bezesporu patří například zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen zákon o soudnictví ve věcech mládeže) nebo zákon č. 359/1999 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen ZSPOD) jehož ustanovení se definuje pro svůj účel pojem dítě.

„Pro účely tohoto zákona se dítětem rozumí nezletilá osoba. V případě nezletilých dětí, které nabyly plné svéprávnosti, se sociálně-právní ochrana poskytuje pouze v rozsahu stanoveném v § 8 odst. 1, § 10 odst. 1 písm. e), § 10 odst. 3 písm. a), b), § 29, § 32 odst. 4, § 33 a 34. Při poskytování sociálně-právní ochrany v těchto případech je příslušný orgán sociálně-právní ochrany povinen plně respektovat vůli dítěte, které nabylo plné svéprávnosti.“⁶

---

⁴Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, Čl. 32.

⁵ Sdělení č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, Č l á n e k 1.

⁶ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 2.

Jak vyplývá z výše uvedeného ustanovení ZSPOD, právní předpis poskytuje rozdílnou ochranu nezletilému plně nesvéprávnému a nezletilému, který plně svéprávnosti nabyl před dovršením 18 let života. Plně svéprávnému nezletilému je poskytnuta ochrana v taxativně vymezených případech.

2.3 Zájem dítěte

Jedná se o pojem v právních předpisech často používaný, ale zákonem nedefinovaný. Zájem dítěte může výrazně ovlivnit rozhodování orgánu veřejné moci. Jedná se o neurčitý právní pojem, jehož význam může být v praxi proměnlivý. Pakliže je soud povinen rozhodovat na základě zájmu dítěte, tak musí posoudit okolnosti situace rozhodující pro pozitivní či negativní dopad na zájem dítěte.

V souvislosti s tímto pojmem se objevuje pojem nadřazený, kterým je nejlepší zájem dítěte. Nejlepší zájem dítěte je možné považovat jako sledování jednoho ze zájmů dítěte, který je pro dítě nejvýznamnější a bude mít pro dítě největší přínos. Na druhou stranu k naplnění nejlepšího zájmu dítěte dojde rovněž při nalezení rovnováhy mezi zájmy, právy a potřebami dítěte.⁷

Dalším nadřazeným pojmem, který odborná literatura používá je blaho dítěte. K jeho naplnění dochází také při naplnění zájmů dítěte a to takovým způsobem, že dítě je ve stavu, kdy mu nic nechybí a jeho potřeby jsou zajištěné.⁸

Ve světle mezinárodního práva je zájem dítěte předmětem úpravy v čl. 3 odst. 1 Úmluvy práv dítěte. Zájem dítěte dle Úmluvy musí být předním hlediskem kdykoli kdy orgány veřejné moci mají pravomoc rozhodovat o otázkách týkajících se dětí.⁹ K bližší interpretaci tohoto článku poté přispěl Výbor OSN pro práva dítěte, který v roce 2013 vydal komentář, v němž popisuje nejlepší zájem dítěte. Nejlepší zájem dítěte je nedílnou základních práv dítěte. Komentář klade především důraz na individuální posouzení případů týkajících se dětí, ale poukazuje také

---

⁷ ROGALEWICZOVÁ, Romana. § 5 [Hlediska výkonu sociálně-právní ochrany]. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin a kol. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 36, marg. č. 6.

⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. § 5 [Hlediska výkonu sociálně-právní ochrany]. In: ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin a kol. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 37–38, marg. č. 12.

⁹ Sdělení č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, Č l á n e k 3.

například na možnost zneužití tohoto pojmu v souvislosti s možnou flexibilitou jeho výkladu.

Absence legální definice neznamená, ale že by žádná definice zájmu dítěte neexistovala. Definování tohoto pojmu lze spatřit v odborné literatuře. Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011, který byl schválený vládou České republiky 13. července 2009, poskytuje ve svém znění definici nejlepšího zájmu dítěte. Jedná se dle plánu o „*takový stav, kdy je zachována životní úroveň a podmínky, nezbytné pro jeho zdravý tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální rozvoj a je chráněno právo dítěte na plný a harmonický rozvoj jeho osobnosti a schopností; plnohodnotné dětství a osobní potenciál dítěte je plně vyvinut v rámci rodiny; cizí péče a podpora je dítěti poskytována jen v nezbytně nutné míře*“.¹⁰

Nutno podotknout, že tato definice se výrazně podobá definici blaha dítěte v odborné literatuře.

Existence tohoto pojmu v právní úpravě je velice důležitá. Svědčí o tom některá ustanovení občanského zákoníku, kde zájem dítěte podmiňuje činnost soudu.¹¹ Například lze zmínit § 891 odst. 1 občanského zákoníku, jehož druhá věta zní „*Nedohodnou-li se rodiče, nebo vyžaduje-li to zájem na výchově dítěte a poměry v rodině, soud styk rodiče s dítětem upraví. V odůvodněných případech může soud určit místo styku rodiče s dítětem.*“¹² Z tohoto ustanovení je patrné, že soud může zasáhnout, respektive musí zasáhnout v případě, že tak zájem dítěte vyžaduje.

Zájem dítěte může tedy na jedné straně figurovat jako skutečnost rozhodující pro vydání rozhodnutí soudu, na straně druhé ale zájem dítěte může být pouze okolností ovlivňující výsledné rozhodnutí soudu. Jedná se o situace, kdy soud má povinnost v rámci rozhodování přihlídnout k zájmu dítěte. Například v souvislosti s rozhodováním o rozvodu manželství soud, aby manželství mohl rozvést nejprve musí zjistit, zdali existuje trvalý rozvrat manželství a pak až zkoumá, jestli ve vztahu k zájmu nezletilého dítěte manželství rozvede.¹³

---

¹⁰ Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011, 2008, str. 5.

¹¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. Dítě, rodina, stát: (úvahy nad právním postavením dítěte). Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0694-3. Str. 21.

¹² Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, § 891.

¹³ HRUŠÁKOVÁ, Milana. Dítě, rodina, stát: (úvahy nad právním postavením dítěte). Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0694-3. str. 22.

Další variantou projevení zájmu dítěte v praxi je možnost, kdy soud ze zákona má povinnost pouze přihlídnout k zájmu dítěte v rámci řešení případu. Zájem dítěte z hlediska tohoto pojetí nemá rozhodující vliv, což znamená, soud ho při řešení otázky v rozhodnutí pouze zohlední zájem dítěte.¹⁴

V rámci zájmu dítěte pak můžeme rozlišovat jednotlivé dílčí zájmy, které se rovněž promítají v právní úpravě. Jedná se například o zájem na výchově dítěte či zájem o zdraví dítěte. Zájem na výchově dítěte opět může podmiňovat činnost soudu například v případě úpravy styku s dítětem rodičů.¹⁵

Nelze opominout obsažení pojmu zájmu dítěte v ZSPOD v § 5 „*Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Přitom se přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte.*“¹⁶

2.3.1 Zájem dítěte jako samostatné právo

Z pohledu judikatury zájem dítěte jakožto samostatně stojící právo prošel určitým vývojem. V nálezů Ústavního soudu ze dne 4. dubna 1997 se Ústavní soud zabýval otázkou interpretace článku 3 odst. 1 Úmluvy práv dítěte. Ústavní soud konstatoval, že zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí. Není tedy podstatné, pod jaké právní odvětví spadá řešená záležitost, ale pokud se jedná o jakoukoliv činnost orgánů veřejné moci, tak zájem dítěte zde má být předním hlediskem.¹⁷

Ještě většího významu zájem dítěte z pohledu samostatně stojícího práva nabyt nálezem Ústavního soudu ze dne 29. června 2017. Nejlepší zájem dítěte se může pomyslně dostat do sporu s veřejným pořádkem. Ústavní soud se musel vypořádat s otázkou, jestli je možné uznat rozhodnutí soudu cizího státu, ačkoli toto rozhodnutí zakládá práva a povinnosti rodičovské odpovědnosti dvěma osobám stejného pohlaví. Dle českého práva k takové situaci dospět možné není, vzhledem k tomu, že jediným vhodným institutem k dosažení takového cíle by bylo osvojení,

---

¹⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana. Dítě, rodina, stát: (úvahy nad právním postavením dítěte). Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0694-3. str. 22.

¹⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, § 891.

¹⁶ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 5

¹⁷ HOFSCHEIDEROVÁ, Anna. O konceptu nejlepšího zájmu dítěte. Epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2023-03-18]. ISSN 1213-189X Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/o-konceptu-nejlepsiho-zajmu-ditete-106509.html>

kteře ale může založit práva a povinnosti rodičovské odpovědnosti dvěma osobám k jednomu dítěti pouze za předpokladu, že jsou tyto osoby v manželském svazku. Neuznání takového rozhodnutí obecným soudem je v rozporu s nejlepším zájmem dítěte chráněným čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Vzhledem k tomu že vztah mezi stěžovatelem vznikl legálně je povinností orgánů veřejné moci nebránit rozvíjení takového vztahu a respektovat právní záruky, které chrání vztahy dítěte a jeho rodiče.¹⁸

Jako příklad potvrzení skutečnosti, že zájem dítěte je nutné zkoumat ve všech činnostech orgánů veřejné moci lze uvést rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 10 Azs 316/2018-60, ze dne 21. 3. 2019, které se týká zajištění cizince.

„Při rozhodování o zajištění cizinců mladších osmnácti let nebo rodin s dětmi musí vzít správní orgán do úvahy zejména věk dětí, délku zajištění a vhodnost, či naopak nevhodnost zařízení pro pobyt dětí (§ 124 odst. 1 a § 125 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů). Správní orgán musí vzít vždy v úvahu i nejlepší zájem dítěte (čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte).“¹⁹

2.3.2 Střety zájmu dítěte a jiných osob

V praxi může dojít ke střetu zájmů dítěte se zájmy jiných osob. Těmito osobami jsou zpravidla rodiče, ale může dojít i ke střetu zájmů mezi nezletilými dětmi navzájem, ba dokonce se zájem dítěte může dostat do střetu se zájmy společnosti. V případě, že dojde ke střetu zájmů mezi dítětem a rodičem, tak soud ustanoví dítěti opatrovníka (tzv. kolizní opatrovník). Soud přistoupí k ustanovení opatrovníka i tehdy, pokud střet zájmů mezi dítětem a rodičem pouze hrozí. Institut jmenování opatrovníka pro nezletilé dítě je upraven ve více právních normách, a to v občanském zákoníku v § 892 odst. 3, v § 469 zákona č. 292/2013 Sb. Zákon o zvláštních řízeních soudních (dále jen ZŘS) a v § 23 zákona č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád (dále jen OSŘ).

Zákon o zvláštních řízeních soudních vystupuje vůči OSŘ v poměru speciality, a tak určuje více specifický postup pro jmenování opatrovníka nezletilému dítěti, kdy stanovuje, že nezletilému dítěti soud jako opatrovníka

---

¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16-2.

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 3. 2019, č. j. 10 Azs 316/2018-60.

zpravidla jmenuje Orgán sociálně právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Těmi jsou subjekty taxativně vymezené v § 4 odst. 1 ZSPOD, jejichž místní příslušnost se odvíjí od § 61 ZSPOD (zpravidla je dána místem trvalého pobytu dítěte).

Ke střetu zájmů může docházet ale i mezi zájmy nezletilého dítěte a OSPODu. Zákon proto stanovuje rovněž, že opatrovníkem nezletilého dítěte nelze jmenovat OSPOD, který podal návrh na zahájení řízení.

Střet zájmů rodiče a dítěte se může projevit rovněž v rovině trestního práva. Konkrétně ke střetu zájmu rodiče a dítěte se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 14. února 1986, kde určil, v jakém případě ke střetu může dojít a kdy se takovému střetu musí předejít. *„Jestliže jeden z rodičů spáchal trestný čin ke škodě vlastního nezletilého dítěte, nemůže práva poškozeného vykonávat druhý z rodičů (§ 45 odst. 1 tr. ř.) vzhledem k možnosti střetu zájmu mezi rodiči a dítětem. V takovém případě je třeba ustanovit dítěti opatrovníka (§ 37 odst. 3 zák. o rod.), který by poškozené dítě v trestním řízení zastupoval.“*²⁰

2.3.3 Nejvyšší a přední hledisko zájmu dítěte

Pro praxi představuje významnou otázku, jakým způsobem zájem dítěte chápat. Na jedné straně je možné zájem dítěte interpretovat jako nejvyšší hledisko, kdy zájem dítěte je brán jako jediný a rozhodující faktor pro vydání rozhodnutí. Na straně druhé je zájem dítěte brán z pohledu předního hlediska, kdy je tento pojem chápán jako skutečnost, jenž významně rozhodnutí soudu ovlivňuje, avšak nepředstavuje jedinou skutečnost, ke které soud přihlíží. Rozlišení těchto dvou pojetí přední (primary) a nejvyšší (paramount) je obsaženo již v obecném komentáři Výboru OSN, kde je zdůrazněno rovněž, že principem ochrany nejlepšího zájem dítěte nejsou vázány pouze soudy, nicméně se tento princip týká také normotvorby v členských státech, které v rámci vydávání nových právních předpisů musejí dbát na ochranu nejlepších zájmů dětí.²¹

Skutečnost, zdali zájem dítěte bude považován za přední či nejvyšší hledisko je v rukou soudu. Vyplývá tak z faktu, že soud musí vždy posoudit konkrétní okolnosti případu a v souvislosti s tím, že zájem dítěte je neurčitým

---

²⁰Usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 14. 2. 1986, sp. zn. 1 To 7/86.

²¹ HOFSCHEIDEROVÁ, Anna. O konceptu nejlepšího zájmu dítěte. Epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2023-03-18]. ISSN 1213-189X Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/o-konceptu-nejlepsiho-zajmu-ditete-106509.html>.

právním pojmem, je jeho podstata proměnlivá. Z praxe českých soudů je ale zpozorovatelné, že rozlišení dvou zmíněných hledisek nepodporují, respektive soudní praxe zdůrazňuje pouze charakter předního hlediska zájmu dítěte.²²

Mimo výbor OSN je tato otázka předmětem rozhodování soudů jak tuzemských, tak soudů na úrovni mezinárodní, konkrétně Evropského soudu pro lidská práva. Evropský soud pro lidská práva se v souvislosti s ochranou nejlepšího zájmu dítěte zabýval otázkou konfrontace zájmu dítěte a zájmu rodiče v rozhodnutích Elsholz proti Německu ze dne 13. 7. 2000 (stížnost č. 25735/94) či Sahin proti Německu, ze dne 8. 7. 2003 (stížnost č. 30943/96). Během řešení otázky vztahu zájmu dítěte a rodiče soudy je zmiňován čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jelikož jeho obsahem je ochrana rodinného života a vztahuje se tedy například na situace odnětí dítěte, kde se zájem rodiče a dítěte dostává do výrazného konfliktu. Z uvedených rozhodnutí ESLP poté vyplývá, že soud akcentuje na to, aby státní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi zájmy rodiče a dítěte, přičemž s ohledem na povahu a závažnost řešeného případu zájem dítěte může převážit zájem rodiče.

Podobně jako ESLP se poté soudy na vnitrostátní úrovni zabývaly otázkou nejlepšího zájmu dítěte v souvislosti s jeho konfrontací se zájmem rodiče. V souvislosti s tím Ústavní soud konstatoval „*obecné soudy jsou povinny zajistit spravedlivou rovnováhu mezi zájmy dítěte a zájmy jeho rodiče, zvláštní pozornost však musí být věnována zájmu dítěte, který může – v závislosti na své povaze a závažnosti – převážit nad zájmem rodiče*“.²³

---

²²Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011-I.

²³Nález Ústavního soudu ze dne 20. 8. 2004, sp. zn. III. ÚS 459/03.

3 Vymezení základních zásad

Uplatnění zásad je pro právo nesmírně důležitým nástrojem. Pomocí zásad, které představují nepsanou část právní úpravy, soudy mohou vyplňovat mezery v právu, které zákonodárce přehlédl či nechal záměrně pro posouzení následné praxe. Vzhledem k tomu, že řízení o péči ve věcech péče o nezletilé děti jsou civilní řízení, uplatní se pro ně zásady platné pro civilní řízení obecně. Účelem této práce nicméně není rozebírat obecné zásady civilního řízení, a proto budou níže uvedeny zásady, které dle mého názoru významně dopadají na uvedenou problematiku této práce.

3.1 Zásada koncentrace řízení

Možnost účastníků řízení tvrdit skutečnosti a navrhopvat soudu důkazy je ovládána zásadou koncentrace. Účastníkům ze zákona vyplývá povinnost rozhodné skutečnosti tvrdit do určitého okamžiku. Soud k pozdě uvedeným skutečnostem a navrženým důkazům nepřihlíží. Obecně v civilním řízení je koncentrace řízení spojena s konáním přípravného jednání, kdy koncentrace nastává skončením přípravného jednání nebo skončením prvního jednání ve věci samé.

Na koncentraci v řízení ve věcech rodinněprávních má výrazný vliv § 17 Zákona o zvláštních řízeních soudních, který vylučuje konání přípravného jednání v řízeních tímto zákonem upravených. Co se týče určení okamžiku koncentrace je pak nejzásadnější § 20 odst. 2 ZŘS.

Na základě tohoto ustanovení účastníci řízení mají možnost uvádět rozhodné skutečnosti a označovat důkazy až do okamžiku vydání či vyhlášení rozhodnutí odvolacím soudem.²⁴

3.2 Zásada vyšetřovací

Zásada vyšetřovací je úzce spjatá se zásadou oficiality. Vyjadřuje povinnost soudu zjistit skutkový stav. Na zákonné úrovni se projevuje v § 20 odst. 1 ZŘS. Jedná se o protiklad zásady projednací na základě, které je povinnost tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhopvat důkazy v rukou účastníků. Tato zásada je spojena s tzv. materiálním vedením řízení, jehož podstatou je aktivní úsilí soudu ve zjišťování skutečného skutkového stavu. V případě nedostatku skutkových zjištění není

---

²⁴ SVOBODA, Karel. § 20 [Průběh řízení]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 37.

vyloučené, aby soud tato zjištění nahradil úvahou nebo předpokladem vycházejícího například z obdobných poměrů na daném místě. Soud ale při uplatnění takové zásady musí brát v ohledu ochranu osob, jejichž zájmy má v daném řízení primárně zabezpečit.²⁵

3.3 Zásada rychlosti řízení

Tato zásada představuje závazek soudu, aby věc projednal a rozhodl bez zbytečných průtahů. Její význam spočívá v tom, že pozdě poskytnutá soudní ochrana může pozbyt účinku. Zásada rychlosti z pohledu práva na spravedlivý proces má důležité postavení, nicméně v řízeních o péči o nezletilé děti její význam nabývá ještě větší relevance. Povinnost soudu rozhodnout v řízení co nejrychleji se na zákonné úrovni promítá v § 471 odst. 2 ZŘS, nicméně toto ustanovení klade důraz na rychlost vydání rozhodnutí o péči soudu o nezletilé dítě.

Zásada rychlosti ve světle řízení ve věcech dětí hraje velmi důležitou roli v závislosti na vývoji dítěte a jeho vztahu s rodiči. Plynutí času může způsobit nezvratné důsledky na vztah rodiče a dítěte. Význam této zásady zmiňuje rovněž Ústavní soud: „*obecné soudy musejí o péči nezletilých rozhodnout co nejrychleji, aby nedocházelo k dalšímu porušování základních práv nezletilých a stěžovatele. Obecné soudy v dalším řízení musejí vzít v potaz § 3028 odst. 2 ObčZ ve spojení s § 867 a § 906 až 907 ObčZ, přičemž tato ustanovení musejí vyložit v souladu se závěry uvedenými v tomto nálezu.*“²⁶

Zásada rychlosti neovlivňuje pouze činnost soudu. Její explicitní zakotvení obsahuje ZSPOD. Zásada rychlosti se dle § 14 odst. 11, který upravuje činnost OSPODu a ukládá mu povinnost v případě, že se účastní výkonu rozhodnutí postupovat s maximální rychlostí.²⁷

Nutno podotknout že požadavek rychlosti řízení či výkonu rozhodnutí nemusí být vždy optimální. Smyslem výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti není vynutit povinnost povinného rodiče za každou cenu. Zásada rychlosti může ustoupit do pozadí ve smyslu působení na dobrovolné splnění povinnosti, které poskytuje

---

²⁵ SVOBODA, Karel. § 20 [Průběh řízení]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 38, marg. č. 3.

²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13.

²⁷ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 14.

například § 503 ZŘS. V takových případech je ale nutné důkladné zhodnocení případu a účelnosti vedení výkonu rozhodnutí.²⁸

3.4 Zásada oficiality

Zásada, která řízení ovlivňuje již od začátku řízení je princip oficiality. Oficialitou se rozumí možnost orgánu veřejné moci z vlastní iniciativy řízení zahájit a vymezit jeho předmět. Projevení tohoto principu je pro občanské právo netypické vzhledem k tomu, že drtivá většina občanskoprávních řízení se zahajuje výhradně na základě návrhu jednoho z účastníků řízení tedy v závislosti na dispoziční zásadě.

Formou zásady oficiality se projevuje zájem státu na ochraně zájmů nejen účastníků řízení, ale i veřejných zájmů nebo zájmů subjektů, kterým je přiznána zvláštní ochrana zákonem. Mezi tyto subjekty patří právě děti a mladiství, jejichž zvláštní ochranu zaručuje Listina základních práv a svobod. Soud na základě této zásady v případě, že zjistí nutnost úpravy poměrů mezi rodiči, tak může řízení zahájit. Zjištění nutnosti zahájit řízení může vzejít ze samotné činnosti soudu nebo i na základě podnětu jiného subjektu (OSPODu, školy nebo dětského lékaře).²⁹

Důležité postavení této zásady vyplývá ze samotných nedostatků právní úpravy ve věcech týkajících se péče o nezletilé děti. Závisí na skutečnosti, zdali je dítě narozeno v manželském svazku či dvěma partnerům, kteří v manželství nejsou. V případě rozhodnutí o rozvodu manželství je totiž povinností soudů před jeho vydáním rozhodnout i o úpravě péče o dítě. V opačném případě rodičů, kteří manželé nejsou, právní úprava nijak nenutí poměry k dítěti nechat upravit soudním rozhodnutím.³⁰

Do doby nabytí účinnosti ZŘS zásada oficiality při výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti byla lépe vyjasněná. Tehdejší § 272 odst. 1 OSŘ totiž vylučoval možnost, že by řízení o výkonu rozhodnutí mohlo být zahájeno pouze na návrh.

Dlužno zmínit, že po nabytí účinnosti nebyla vyjasněná možnost výkonu rozhodnutí z moci úřední v souvislosti s absencí ustanovení ZŘS, které by výslovně

---

²⁸ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6. Str. 185.

²⁹ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Princip oficiality v řízeních o úpravu péče a styku s nezletilým dítětem. Právní rozhledy, 2016, č. 10, s. 360-365.

³⁰ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Princip oficiality v řízeních o úpravu péče a styku s nezletilým dítětem. Právní rozhledy, 2016, č. 10, s. 360-365.

takovou schopnost soudům poskytovalo. K objasnění této problematiky bezesporu přispělo usnesení Krajského soudu v Plzni, ve kterém soud konstatoval *“K nařízení výkonu rozhodnutí ve věci péče o nezletilého muže soud i od 1. 1. 2014 přistoupit nikoliv jen na návrh, ale také z moci úřední.”*³¹

3.5 Zásada nejlepšího zájmu dítěte

Vzhledem k tomu, že zájem dítěte byl již v předchozí kapitole definován, bude se tato podkapitola soustředit na zákonná ustanovení, které se vztahují přímo na výkon rozhodnutí a je z nich patrná ochrana nejlepšího zájmu dítěte.

Těžištěm zásady nejlepšího zájmu dítěte ve světle výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti jsou je § 497 ZŘS, jehož odstavce 3 a 4 se aplikují na výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti. Ustanovení § 497 odst. 3 ZŘS stanovuje *“je třeba postupovat citlivě s ohledem na dítě tak, aby nedošlo k nepřijatelnému zásahu do jeho psychického a citového vývoje nebo jinému neodůvodněnému zásahu do jeho práv.”* Jako příklad z praxe, který se týká přesnějšího definování toho, co se dá považovat jako překročení hranice citlivého postupu při výkonu rozhodnutí lze uvést stanovisko Veřejného ochránce práv *“Situace, kdy je 14letá dívka nucena po celou dobu převozu do zařízení držet ruce na klíně, aniž je k tomu oprávněný důvod, není citlivým výkonem rozhodnutí ve smyslu § 497 odst. 3 zákona o zvláštních řízeních soudních.”*³²

Odstavec 4. výše zmíněného ustanovení se zabývá poskytováním informací nezletilému dítěti o záležitostech spojených s výkonem rozhodnutí jako jsou důvody výkonu rozhodnutí a učiněné kroky. V rámci poskytnutí informací, ale soud musí posoudit rozumové schopnosti dítěte a jeho citové vazby, aby nemohlo dojít k jeho ohrožení.

3.6 Cochemská praxe

Dle mého názoru problematika cochemského modelu nemůže zůstat bez povšimnutí, jelikož aplikace zásad a principů z něho vyplývajících může mít nemalý dopad na činnost všech profesí, které mají možnost na základě svého postavení zasahovat do řízení, jejichž výsledek může zasáhnout do práv dětí.

---

³¹ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 14. 12. 2015, sp. zn. 13 Co 377/2015.

³² Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 7. 8. 2019, sp. zn. 1551/2019/VOP.

Tento pojem má svůj původ v roce 1992, kdy se konala tzv. Cochemská konference. Jedná se o výsledek utvářející se praxe právě v okrsku Cochemského soudu ve Spolkové republice Německo. Smyslem této konference byla vzájemná interakce různých profesí, které mají možnost ovlivňovat řízení o péči o děti. Výsledkem Cochemské konference pak bylo přijetí Cochemská konvence. Na jaké všechny profese Cochemská praxe apeluje? Jsou to především advokáti, pracovních OSPODů, soudci, rodiče, mediátoři a poskytovatelé psychologických a sociálních služeb.³³

Principy, jenž Cochemská konference v 90. letech zdůraznila se v průběhu let začaly projevovat v různých státech ve formě činnosti soudů těch v České republice nevyjímaje. V České republice k začátku působení Cochemské praxe přispělo založení neziskové organizace Cochem.cz v roce 2015. V soudní praxi se začala projevovat v roce 2016, kdy prvním ze soudů, který jejích poznatků využil byl okresní soud v Novém Jičíně. Další rozmach Cochemské praxe se v ČR projevil v roce 2019, kdy počet soudů takto smýšlejících se rozrostl o 30. U soudů praktikujících Cochemskou praxi se vytvořily vzájemně spolupracující interdisciplinární týmy.³⁴

Principy vyplývající z Cochemské praxe vychází z premis, kterými například jsou:

- *„Dohoda rodičů a jejich faktické převzetí rodičovské odpovědnosti je předpokladem budoucího blaha dítěte.*
- *Dítě s blízkým vztahem k oběma rodičům nechce ztratit ani jednoho z nich.*
- *Naprostá většinu rodičů je schopná pečovat o své dítě*
- *V situaci rozvodu jsou rodiče v krizové životní situaci. Jejich chování a reakce tomu mohou odpovídat*
- *Dohoda rodičů v naprosté většině případů přednost před exekutivním rozhodnutím soudu”³⁵*

Na důležitosti existence aplikace cochemského modelu se shodují představitelé všech profesí. Na základě garantovaného projektu s názvem Efektivita

---

³³ VRAŠTILOVÁ, Nikol. Cochemská praxe v ČR. Právní rozhledy, 2022, č. 11, s. 391-399.

³⁴ VRAŠTILOVÁ, Nikol. Cochemská praxe v ČR. Právní rozhledy, 2022, č. 11, s. 391-399.

³⁵ WESTPHALOVÁ, Lenka, RENÁTA ŠÍNOVÁ, Lenka HOLÁ, ALICJA LEIX a DANIELA KOVÁŘOVÁ. Nástroje řešení rodičovských konfliktů. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-568-5. Str. 272.

nástrojů řešení rodičovských konfliktů č. GAČR 18-238155 z roku 2019 byly představitelé profesí dotazováni ohledně toho jakým způsobem je možné nejefektivněji řešit rodičovské konflikty, jedna z nejčastějších odpovědí byla právě spolupráce s jinými institucemi.³⁶

---

³⁶ WESTPHALOVÁ, Lenka, Renáta ŠÍNOVÁ, Lenka HOLÁ, Alicja LEIX a Daniela KOVÁŘOVÁ. Nástroje řešení rodičovských konfliktů. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-568-5. Str. 269.

4 Styk rodičů s dítětem

Styk rodiče s dítětem je jeden z aspektů, které zahrnuje rodičovská odpovědnost a je uskutečňován výhradně formou přímého osobního styku. Oproti jiným právům a povinnostem spadajících pod rodičovskou odpovědnost je právo na osobní styk rodiče s dítětem klíčový vzhledem k tomu, že prostřednictvím tohoto práva probíhá výkon samotného rodičovství.³⁷ Základ právní úpravy je obsažen v článku 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a v článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. V zákonné úpravě je styk rodiče s dítětem zahrnut jako součást rodičovské odpovědnosti v § 858 občanského zákoníku, přičemž ustanovení § 888 občanského zákoníku zakládá právo rodičovi na styk s dítětem. „*Dítě, které je v péči jen jednoho rodiče, má právo stýkat se s druhým rodičem v rozsahu, který je v zájmu dítěte, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem, ledaže soud takový styk omezí nebo zakáže; soud může také určit podmínky styku, zejména místo, kde k němu má dojít, jakož i určit osoby, které se smějí, popřípadě nesmějí styku účastnit. Rodič, který má dítě v péči, je povinen dítě na styk s druhým rodičem řádně připravit, styk dítěte s druhým rodičem řádně umožnit a při výkonu práva osobního styku s dítětem v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat.*”³⁸ Právo na styk rodiče s dítětem tedy rodiči náleží neohledně na to, jestli vykonává péči o dítě či ne. Vychází tak ze základní potřeby dítěte, kterou je rozvíjení vztahu s oběma rodiči. Zde je na místě opět zmínit nejlepší zájem dítěte, který se stykem rodiče dítěte velmi úzce souvisí. Vychází se totiž z předpokladu, že je v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo v péči obou rodičů, kteří zajišťují dítěti plnohodnotný prostředí pro vývoj.

Jak už bylo uvedeno rodičovská odpovědnost náležití rodičům dítěte se nedá ze strany rodičů převést na jiného, což tedy platí i pro právo na styk rodiče s dítětem. Nepřevoditelnost samotného výkonu práva osobního styku je samostatně pak i upravena v ustanovení § 887 občanského zákoníku.

Z uvedeného by se dalo teoreticky usuzovat, že tedy právo na osobní styk s dítětem náleží jen a pouze rodičům dítěte. Tak vyplývalo ze starší právní úpravy

---

³⁷ WESTPHALOVÁ, Lenka. Problematické aspekty styku rodiče s dítětem. Právní rozhledy, 2017, č. 11, s. 386-394.

³⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, § 888.

tedy podle § 27 odst. 4 zákona o rodině, který přisuzoval právo na styk v případě zájmu dítěte prarodičů a sourozencům.³⁹

Právní úprava ale prošla ohledně vymezení okruhu osob, které mají právo na styk s nezletilým dítětem jistou změnou, jenž se promítla v ustanovení § 927 občanského zákoníku. Toto ustanovení totiž zakládá právo stýkat se s nezletilým dítětem i jiným osobám, než jsou rodiče nezletilého dítěte. Mezi tyto osoby patří například příbuzní dítěte či osoby, které mají k dítěti citový vztah, jenž není pouze přechodný. Toto ustanovení je opět projevem ochrany nejlepšího zájmu dítěte vzhledem k tomu, že pojem rodiny a rodinných vztahů v praxi může být velice proměnlivý a vztahy které se běžně v praxi vytvářejí mezi rodičem a dítětem se mohou vytvořit i mezi dítětem a osobou blízkou.

Změna přístupu zákonodárce k vymezení osob, kterým náleží právo styku s nezletilým dítětem výrazně přispělo přijetí Úmluvy o styku s dítětem v roce 2005. Článek 5 této úmluvy totiž umožňuje států rozšíření okruhu osob, kterých se právo styku s dítětem týká.

4.1 Povinnost rodičů styku s dítětem

Je tedy zřejmé, že je právem rodiče být se svým dítětem ve styku. Zákon přiznává i dítěti právo na styk s rodičem, kdy je v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo docíleno jeho řádného vývoje a prohloubení vztahu s rodičem, který dítě nemá ve své péči. Je nutné si uvědomit, že rodičovská odpovědnost dle § 858 občanského zákoníku na jedné straně zakládá rodiči právo osobního styku, ale rovněž také povinnost tento styk vykonávat.

Otázkou je, jakým způsobem takovou povinnost rodiče vynutit. Rovněž je třeba zamyslet se nad tím, zdali je vůbec možné něco takového rodiči nařídít vzhledem k tomu, že výkon rozhodnutí, které by takovou povinnost mělo za cíl vymocit, by se mohlo dostat do výrazného střetu s ochranou nejlepšího zájmu dítěte.

Nicméně i přes důraz kladený na ochranu práv dětí napříč právním systémem lze v této situaci mít za to, že právo rodiče má zde pomyslně převažuje právo dítěte.

---

³⁹ CIPRÝN, Štěpán. Právo ostatních příbuzných na styk s dítětem. *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2023-03-19]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/mediace-predstaveni-a-vyhody>.

V praxi totiž může dojít k situaci, kdy rodič si je vědom toho, že má právo na styk s dítětem, ale tohoto práva nemusí ve výsledku využít (respektive dostát své povinnosti). Za takové jednání může být samozřejmě ve své podstatě sankcionován soudem zbavením rodičovské odpovědnosti a z ní vyplývajících práv a povinností.⁴⁰

V souvislosti se zbavením rodičovské odpovědnosti je nutné zmínit, že takovým rozhodnutím soudu není rodič zbaven vyživovací povinnosti. Takovým jednáním ale dochází k tomu, že dítěti je upíráno právo, jež zakotvuje již zmíněný § 858 občanského zákoníku. Na jednu stranu lze argumentovat tím, že v situaci, kdy se jeden rodič svého práva na osobní styk dítěte vzdá, tak je automaticky v nejlepším zájmu dítěte, aby styk byl realizován pouze s druhým rodičem, nicméně nelze upřít fakt, že právo dítěte je tím dotčeno.⁴¹

Problematikou výkonu takové povinnosti se v minulosti zabýval Ústavní soud, který ale problematiku řešil v době platnosti zákona o rodině. Zákon o rodině rodičovskou odpovědnost upravoval (tehdy rodičovská zodpovědnost) v § 31 zákona o rodině, který Ústavní soud ve svém usnesení III. ÚS 1750/09 interpretoval, tak že na jeho základě není možné rodiči nařídít povinnost vykonávat styk s nezletilými dětmi.⁴² V předmětném ustanovení nicméně nebyla výslovně zakotvena povinnost rodiče styk vykonávat, tak jak je tomu v nyní platné právní úpravě v § 858 občanského zákoníku.⁴³

Je otázkou času, jak se k této problematice postaví soudy v praxi, jelikož s příchodem nové právní úpravy může dojít ke změně názoru oproti tomu, který je vyjádřený ve výše uvedeném odmítavém usnesení Ústavního soudu. Významně záleží na individuálních okolnostech daného případu, který soud bude řešit. I přesto se ale domnívám, že dítě by mělo mít nárok svého rodiče minimálně poznat.

---

⁴⁰ SENETOVÁ, Nikola. Právo dítěte na styk s rodičem je bohužel menší, než právo rodiče na styk s dítětem. *Epravo.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-03-19]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-ditete-na-styk-s-rodicem-je-bohuzel-mensi-nez-pravo-rodice-na-styk-s-ditetem-112830.html>

⁴¹ SENETOVÁ, Nikola. Právo dítěte na styk s rodičem je bohužel menší, než právo rodiče na styk s dítětem. *Epravo.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-03-19]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-ditete-na-styk-s-rodicem-je-bohuzel-mensi-nez-pravo-rodice-na-styk-s-ditetem-112830.html>

⁴² Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. III. ÚS 1750/09.

⁴³ Romana Rogalewiczová. "Povinnost a právo rodiče a dítěte na osobní styk". *Acta Iuridica Olomucensia* 3:219-231.

Nařízení výkonu povinnosti styku v tak omezené míře, aby bylo umožněno dítěti rodiče poznat, nemusí nutně znamenat zásah do osobních práv rodiče. Dlužno zmínit že bude významně záležet na chování rodiče, který bude vykonávat péči o dítě, jelikož dítě si názor na druhého rodiče vytvoří převážně pouze skrz informace poskytnuté pečujícím rodičem.

4.1.1 Německá praxe

Otázka problematiky výkonu povinnosti rodiče styku s dítětem byla řešena soudy v Německu, kde se spor dostal až před Spolkový ústavní soud (Bundesverfassungsgericht). Úprava práva dítěte na styk s rodičem je předmětem § 1626 odst. 3 Německého občanského zákoníku, který stanovuje, že pro blaho dítěte je třeba udržovat jeho osobní styk s rodiči.⁴⁴

Soud řešil situaci, kdy se dítě otci narodilo mimo manželský svazek, ve kterém otec již dvě děti měl. Otec následně odmítal styk s dítětem vykonávat, přičemž ale výživné na dítě platil řádně. I přes to se matka dovolávala toho, aby styk s dítětem byl otci dítěte soudem nařízen.⁴⁵

I přes rozhodnutí soudu první instance, který návrh na určení povinnosti otce styku s dítětem zamítl nakonec bylo matce dítěte vyhověno a otci dítěte bylo nařízeno vykonat asistovaný styk s dítětem a v případě nerespektování rozsudku možná pokuta až ve výši 25.000 Euro. Vzhledem k tomu, že odvolání matky dítěte bylo vyhověno, podal poté otec ústavní stížnost, skrze níž nerozporoval svoji povinnost se s dítětem stýkat, nicméně vynutitelnost této povinnosti v závislosti na nekonstantní judikatuře v obdobných případech. Německý ústavní soud ústavní stížnosti, ale nakonec vyhověl, přičemž konstatoval, že ačkoli soudem může být uložena rodiči povinnost styku s dítětem, tak zpravidla vynucení takové povinnosti neprospívá blahu dítěte. Vynucením takové povinnosti bylo tedy otci zasaženo do jeho osobnostních práv v souvislosti s čímž zrušil usnesení Vrchního zemského soudu v Braniborsku. I přes vyhovění otci dítěte je důležité zmínit, že Německý ústavní soud k vynucení povinnosti styku nepřistupuje zcela odmítavě, jelikož rovněž konstatoval, že vynucení povinnosti styku možné je, ale pouze jen v případech, že by to prospělo blahu dítěte. Těžko si ale představit situaci v reálném

---

⁴⁴ Romana Rogalewiczová. "Povinnost a právo rodiče a dítěte na osobní styk". Acta Iuridica Olomucensia 3:219-231.

⁴⁵ Romana Rogalewiczová. "Povinnost a právo rodiče a dítěte na osobní styk". Acta Iuridica Olomucensia 3:219-231.

životě, kterou soud posoudí jako vhodnou pro vynucení povinnosti styku rodiče s dítětem.⁴⁶

4.2 Úprava styku

Úprava styku rodiče, kterému nebylo dítě svěřeno do péče je do určité míry přenechána do rukou rodičů dítěte. Rodina je základem společnosti a každé vměšování se státní moci například formou úpravy poměrů atd. je nežádoucí. Aby se zbytečným zásahům orgánů veřejné moci do rodinných vztahů předešlo, tak je možné, aby si rodiče, kteří spolu již nežijí ve společné domácnosti upravily sami, jak budou dítě vychovávat a jak bude osobní styk realizován. Takovou dohodu ani není nutné, aby poté schvaloval soud například oproti dohodě mezi rodiči, kterou rodiče upravují vyživovací povinnost či samotnou péči o dítě.⁴⁷

K tomu, aby právo dítěte na styk s rodičem mohlo být realizováno je nutné znát názor dítěte. Relevance názoru dítěte je v souvislosti s dosaženým věkem dítěte proměnlivá. S rostoucím věkem dítěte se mění i povinnost soudů názor či přání dítěte zjišťovat.

„Je ovšem třeba poznamenat, že u nezletilé dívky, která v době řízení před městským soudem byla ve věku 10 let, by již bylo záhodno dát jí možnost vyjádřit svůj názor přímo soudu (soudci), neboť právě tento věk je chápán jako hraniční a po jeho dosažení je zpravidla nezbytné zjišťovat názor či přání dítěte přímo před soudem, ledaže tomu brání zvlášť významné okolnosti (viz například nález sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. 5. 2014, citovaný výše, bod 25).“⁴⁸

4.3 Druhy styku

Styk rodiče s dítětem lze rozčlenit do více kategorií. Tyto kategorie vychází z formy realizace, kterými je styk ve skutečnosti zprostředkován. Styk totiž nemusí

---

⁴⁶ Romana Rogalewiczová. "Povinnost a právo rodiče a dítěte na osobní styk". Acta Iuridica Olomucensia 3:219-231

⁴⁷ WESTPHALOVÁ, Lenka. § 888 [Právo dítěte stýkat se s rodičem, právo rodiče stýkat se s dítětem]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 852, marg. č. 1.

⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 4247/18

nutně znamenat osobní kontakt rodiče s dítětem, ale může například představovat i nepřímý styk, kdy se použije komunikačních prostředků k docílení styku.⁴⁹

Na jedné straně tedy existuje přímý styk s osobním kontaktem, který může být buď volný či asistovaný. Hlavním znakem doprovázejícím přímý osobní styk je, že dojde k vzájemné interakci mezi dítětem a rodičem. Rodič, kterému toto právo náleží, smí dítě převzít a styk s dítětem realizovat. Zákon nestanovuje žádné modely v rámci výkonu styku a upřesnění okolností výkonu toho práva zákonodárce přenechává na soudech. Z názorů prezentovaných Ústavním soudem je patrné, že modely právní úprava nezná z důvodu individuálního přístupu soudů.⁵⁰

Asistovaný styk může rodič s dítětem realizovat za účasti třetí osoby. Třetí osobou účastnící se výkonu styku může být například psycholog či sociální pracovník. Přítomností třetích osob u styku můžou být sledovány rozdílné účely, a to například pomoc styk vůbec uskutečnit či kontrola průběhu styku. Tyto dva základní účely takto prováděného styku sledují na jedné straně znovuvytvoření vztahu mezi rodičem a dítětem a na straně druhé jako objektivní zdroj informací. Styk je realizován rovněž za účasti druhého rodiče a na neutrální půdě, kterou můžou být prostory OSPODu.⁵¹

V případě, že z nějakého důvodu není možné realizovat přímý osobní styk rodiče s dítětem, tak může být nahrazen nepřímým stykem. Mezi důvody způsobující překážky výkonu osobního styku patří velká vzdálenost, výkon trestu odnětí svobody či dlouhé odloučení. Možnost realizace styku takovou formou vyplývá z Úmluvy o styku s dětmi, jejíž článek 2 definuje styk rodiče s dítětem jako, kteroukoli formu komunikace mezi rodičem a dítětem. Co se týče vztahu přímého a nepřímého styku, tak Nejvyšší soud (v rozhodnutí 30 Cdo 1376/2012 ze

---

⁴⁹ WESTPHALOVÁ, Lenka. § 888 [Právo dítěte stýkat se s rodičem, právo rodiče stýkat se s dítětem]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 857, marg. č. 6.)

⁵⁰ WESTPHALOVÁ, Lenka. § 888 [Právo dítěte stýkat se s rodičem, právo rodiče stýkat se s dítětem]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 857, marg. č. 6.

⁵¹ WESTPHALOVÁ, Lenka. § 888 [Právo dítěte stýkat se s rodičem, právo rodiče stýkat se s dítětem]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 857, marg. č. 8.

dne 22. 5. 2012) konstatoval, že nepřímý styk vystupuje vůči styku přímému v poměru speciality. Znamená to tedy, že přímý styk má vždy přednost a nepřímý se uplatní jen tehdy, pokud na základě okolností není možné přímý styk uskutečnit.⁵²

4.4 Nedostatek styku a jeho následky

Je zákonnou povinností rodiče vykonávajícího péči o dítě připravit dítě na styk s druhým rodičem a zároveň tedy druhému rodiči poskytnout odpovídající spolupráci, aby právo styku rodiče s dítětem mohlo být bezproblémově zprostředkováno. V praxi ale často dochází vzájemným rozbrojům mezi rodiči, kdy dítě lze snadno využít jako prostředek rodiče, kterým lze ublížit druhému rodiči. Jedná se například o bránění ve styku prostřednictvím jeho mařením či ztěžováním podmínek k výkonu tohoto práva. Ze zákona vyplývá, že bránění ve styku musí mít trvalý charakter či k bránění muselo docházet opakovaně. Jako dostačující podklad pro vydání nového rozhodnutí o úpravě styku se tedy nebude považovat například ojedinělé zrušení styku.⁵³

K tomu, aby se soud zabýval bráněním ve styku je nutné, aby toto bránění bylo bezdůvodné ze strany rodiče. Může dojít k situaci, kdy rodič v souvislosti se svým dominantním postavením vůči dítěti, dítě negativně ovlivňuje a do hlavy mu vštěpuje myšlenky proti druhému rodiči. To má za následek, že dítě odmítá styk s druhým rodičem. Tento jev se nazývá „syndrom zavrženého rodiče“. Tento termín použil poprvé na počátku 80. let americký psychiatr Richard A. Gardner. Pojem definoval jako poruchu spočívající v soustavném a bezdůvodném urážení rodiče dítětem. Syndrom zavrženého rodiče se dle Gardnera může projevovat v různých formách. Patří mezi ně například „*kampaň shazování*“ kdy dítě z vlastní iniciativy špatné vlastnosti a projevy druhého rodiče nebo „*nedostatek ambivalence*“, kdy dítě své rodiče vnímá jako dva vzájemně si odporující póly, což znamená, že pečující rodič představuje dobro a druhý rodič představuje zlo. Dítě v souvislosti s

---

⁵² WESTPHALOVÁ, Lenka. § 888 [Právo dítěte stýkat se s rodičem, právo rodiče stýkat se s dítětem]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 857, marg. č. 6.

⁵³ WESTPHALOVÁ, Lenka. § 889 [Bránění ve styku]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 864, marg. č. 2.

nedostatkem ambivalence není schopno hodnotit kladné a záporné znaky u obou rodičů současně.⁵⁴

Je úkolem obecných soudů, aby zjistili, zdali nedochází k vytváření syndromu zavrženého rodiče. Samotné zjišťování existence tohoto jevu, je ale velmi citlivá záležitost. Provádí se tak na základě znaleckého posudku.

Za vhodné zmínit považuji náleží Ústavního soudu č. I. ÚS 266/10-3, kde Ústavní soud konstatuje, aby bylo přihlíženo k domluvě rodičů a především jejich ochotě se domluvit a spolupracovat spolu. Obecným soudům vytýká, že nevzali v potaz skutečnost, že jeden rodič žádným způsobem nerozporoval schopnosti druhého rodiče a tím tedy nevytvářel prostředí pro vznik syndromu zavrženého rodiče.

„S tím právě souvisí zákonem zakotvená povinnost soudu přihlédnout i k tomu, jakou má ten který rodič schopnost dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem. Obecně lze totiž konstatovat, že zájmem dítěte je, aby bylo v péči obou rodičů, a není-li to možné, pak právě toho z rodičů, který mimo jiné uznává roli a důležitost rodiče druhého v životě dítěte a je přesvědčen, že i ten druhý je dobrým rodičem”⁵⁵

4.5 Informační povinnost mezi rodiči

Součástí práva styku s dítětem je i informační povinnost rodičů zakotvená v § 890 občanského zákoník. *„Rodiče jsou povinni si vzájemně sdělit vše podstatné, co se týká dítěte a jeho zájmů.”⁵⁶* Z rodičovské odpovědnosti vyplývá, že rodiče jsou povinni ji vykonávat ve vzájemné shodě a v zájmu dítěte. Informační povinností v rámci práva na styk se rodičovská odpovědnost tedy prohlubuje. Informační povinnost vychází rovněž z Úmluvy o styku s dětmi, nicméně zde je informační povinnost zařazena přímo pod pojem styk s dítětem a Úmluva ji tedy vnímá jako součást tohoto pojmu.⁵⁷

---

⁵⁴ TOMEŠOVÁ, Jana. Syndrom zavrženého rodiče [online]. [cit. 2023-03-27]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/syndrom-zavrzeneho-rodice>.

⁵⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10-3.

⁵⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, § 890.

⁵⁷ WESTPHALOVÁ, Lenka. § 890 [Vzájemná informační povinnost mezi rodiči]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 866.

Informační povinnost mezi rodiči vytváří vztah, jehož obsahem je vzájemné si vyměňování informací, kterými se rozumí vše, co je podstatné a samozřejmě pokud je to v zájmu dítěte. V praxi se jedná typicky například o informace o zdravotním stavu dítěte.⁵⁸

Může dojít k situacím kdy opět jeden z rodičů výkon styku zde ve formě informační povinnosti bude mařit, a to tím že druhému rodiči informace odmítne poskytnout. V takovém případě může soud rozhodnout v samostatném výroku a stanovit informační povinnost rodiči, který ji neplní. Z judikatury (rozhodnutí sp. zn. 32 Co 194/2019 ze dne 8. 10. 2019) vyplývá, že v případě, že soud rozhoduje o informační povinnosti, přihlédne k obavám dítěte z rodiče zbaveného rodičovské odpovědnosti a rozhodne tak, aby neohrozil každodenní život dítěte.

Je třeba ale mít na paměti, že rozhodnutí o informační povinnosti rodiče není rozhodnutím o péči o nezletilé dítě a taková povinnost nemůže být tedy předmětem výkonu rozhodnutí podle ZŘS, nýbrž vymáhání takové povinnosti bude předmětem úpravy OSŘ či zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen exekuční řád) jako vymáhání nepeněžitěho plnění.⁵⁹

---

⁵⁸ WESTPHALOVÁ, Lenka. § 890 [Vzájemná informační povinnost mezi rodiči]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 866.

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 20 Cdo 1064/2008.

5 Výkon rozhodnutí

V rámci civilního procesu obecně rozlišujeme dvě stádia. Jsou nimi řízení nalézací a řízení vykonávací. Účelem nalézacího řízení je, aby soud v konkrétním případě našel právo a určil povinnosti účastníků plynoucí z daného řízení. Výsledkem je tedy určená povinnost účastníkovi, kterou když nesplní, tak může nastat další stádium civilního procesu, a to řízení vykonávací.⁶⁰ V rámci stádia vykonávacího řízení je proveden soudní výkon rozhodnutí nebo exekuce. Tyto dva pojmy je ve světle české právní úpravy nutné striktně rozlišovat a užívat je ve správném kontextu, neboť vynucování autoritativního rozhodnutí od roku 2001 mohou v ČR provádět i soudní exekutoři formou exekuce na základě exekučního řádu.

Těžištěm právní úpravy výkonu rozhodnutí je občanský soudní řád. Úprava věcí rodinněprávních především díky své specifčnosti se v roce 2013 stala předmětem hlavy páté ZŘS. Specifčnost výkonu rozhodnutí v rodinněprávních věcech se odvíjí od povahy vynucovaných povinností. Předmětem výkonu rozhodnutí jsou osoby. Z povahy předmětu výkonu rozhodnutí vyplývá jeho označení, kterým je personální exekuce (v případě, že je předmětem výkonu majetek povinného jedná se exekuci reální).⁶¹

Výkonem rozhodnutí v těchto věcech jsou totiž bezprostředně dotčeny osoby, kterými mohou být nezletilé děti či osoby jímž je uložena nějaká povinnost k plnění, kterou nesplní.

Další zvláštnost těchto řízení tkví ve striktním neoddělení nalézacího a vykonávacího řízení jako dvou samostatných řízení. Uskutečnění plnění povinnosti vyplývající z vydaného rozhodnutí je totiž dalším navazujícím opatření v rámci řízení. Tato zvláštnost se v praxi projevuje například tím způsobem, že se k výkonu rozhodnutí nezakládá zvláštní spis, který by vedla exekuční kancelář soudu. To

---

⁶⁰ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6.

⁶¹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6. Str. 173.

znamená, že vykonávací řízení probíhá dál v témž spise, ve kterém bylo rozhodnuto ve věci samé.⁶²

Výkon rozhodnutí se sestává ze dvou fází. Těmi jsou nařízení výkonu a provedení výkonu.

5.1 Příslušnost soudu

Pomocí určení příslušnosti se v praxi určí soud, který disponuje pravomocí v konkrétní věci vést řízení či vykonat rozhodnutí. Rozlišují se tři základní druhy příslušnosti, a tedy věcná příslušnost, místní příslušnost a funkční příslušnost.

Věcná příslušnost soudu k výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti se odvíjí od § 3 odst. 1 ZŘS, dle kterého je k výkonu rozhodnutí příslušný okresní soud.

Místně příslušným soudem k výkonu rozhodnutí je obecný soud nezletilého. Obecným soudem nezletilého se rozumí soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu své bydliště (§ 4 odst. 2 a § 500 odst. 1 ZŘS). Výjimku určení místní příslušnosti soudu představuje výkon rozhodnutí věcech mezinárodních únosů nezletilého dítěte, kdy v takovém případě je místně příslušný soud, který rozhodnutí o navrácení dítěte vydal. Na základě § 479 ZŘS je k vydání takového rozhodnutí místně příslušný soud v jehož obvodu sídlí Úřad pro mezinárodní ochranu dětí (bude to tedy Městský soud v Brně)

Funkční příslušnost určuje, jaký věcně a místně příslušný soud bude rozhodovat v prvním stupni v rámci hierarchie soudů, a který o opravném prostředku proti rozhodnutí. O opravném prostředku proti rozhodnutí okresního soudu rozhoduje soud druhého stupně tedy krajský soud.

Přímo výkon rozhodnutí v rámci soudu provádí rozvrhem práce určený soudní vykonavatel. Soudního vykonavatele může určit předseda soudu a může jím být vyšší soudní úředník, soudní tajemník, asistent soudce či soudce určený rozvrhem práce.⁶³

---

⁶² § 500. In: JIRSA, J. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-23]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶³ SMOLÍK, Petr. § 500 [Místní příslušnost]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1092, marg. č. 12.

5.2 Exekuční tituly

V rámci vykonávacích řízení exekuční titul představuje základní předpoklad, aby povinnost uložená jednomu z rodičů mohla být vynucena soudní cestou. V případě výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti exekučním titulem jsou soudní rozhodnutí, soudem schválené dohody o péči o nezletilé děti a o úpravě styku s nezletilým dítětem nebo rozhodnutí o navrácení.

5.2.1 Rozhodnutí

Rozhodnutí jakožto autoritativní projev vůle orgánu veřejné moci představuje nejtypičtější exekuční titul. Podmínkou toho, aby rozhodnutí bylo vykonatelné je jeho materiální vykonatelnost. Ta spočívá v tom, že soud ve svém rozhodnutí přesně specifikuje skutečnosti, které jsou pro výkon rozhodnutí podstatné. Materiální vykonatelnost rozhodnutí složí k tomu, aby vykonávací orgán věděl, jaké povinnosti mají být vynuceny.⁶⁴

V souvislosti s výkonem rozhodnutí o péči o nezletilé dítě rozhodnutí, které sice přiznává rodiči právo na styk s nezletilým dítětem v pravidelných intervalech a uloží druhému rodiči povinnost tento styk umožnit realizovat, ale neupřesní okamžik od kdy má být takto upravený styk uskutečněný, tak nebude materiálně vykonatelné.⁶⁵

Jako zvlášť zajímavý vnímám postoj Ústavního soudu v odmítavém usnesení ze dne 20. 2. 2018. Ústavní soud v tomto rozhodnutí posuzoval případ, kdy na základě vykonatelného rozhodnutí podala matka oprávněná ke styku s dítětem návrh na výkon rozhodnutí, který byl ale odmítnut okresním soudem a toto odmítnutí potvrzeno následně krajským soudem. I přes existenci vykonatelného rozhodnutí zakládajícího matce dítěte právo na styk s dítětem zde ale hraje významnou roli přání dítěte. Soudy odmítly matčiny návrhy na výkon rozhodnutí, která navrhovala odnětí dítěte v závislosti na přání dítěte se s matkou nestýkat kvůli negativnímu vztahu. Důležitou skutečností, podle které soudy rozhodovaly bylo přání dítěte, kdy se zde dostal do konfliktu zájem dítěte a zájem rodiče.⁶⁶

---

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1693/2005.

⁶⁵ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6. str. 186.

⁶⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 91/18.

Z uvedeného rozhodnutí lze upozorovat, jak relevantní v praxi je ochrana nejlepšího zájmu dítěte.

Rozhodnutí upravující styk rodiče s dítětem nejsou ve své podstatě „absolutně konečná“. Ve světle § 909 občanského zákoníku je povinností soudů upravit výkon povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti i bez návrhu, pokud dojde ke změně poměrů. Je tedy nutné, aby soudy zkoumali aktuální poměry, i přes existenci vykonatelného rozhodnutí.⁶⁷

5.2.2 Dohody rodičů o úpravě péče o nezletilé děti a styku s nimi

Jak již bylo výše uvedeno úkolem veřejné moci je rodinné vztahy především chránit, a ne se do nich vměšovat formou vydávání autoritativních rozhodnutí. Například již v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 1967 bylo vyjádřeno přesvědčení přednosti dohod mezi rodiči před vydáním rozhodnutí.⁶⁸ Proto právní úprava v ČR dává rodičům možnost upravit si podmínky péče o nezletilé děti či styk s nimi formou dohod.

Dohody lze nejlépe rozlišit podle toho, zdali je k nim nutné schválení soudu a v souvislosti s tím tedy, kdy je můžeme brát jako exekuční titul. Již zmíněné dohody o úpravě styku rodiče s nezletilým dítětem dle § 891 odst. 1 občanského zákoníku nemusí být nutně schválené soudem. Tyto dohody sice mohou představovat shodný projev vůle rodičů a rodiči nevykonávajícímu péči o dítě upravit okolnosti styku s dítětem, nicméně povinnosti z nich vyplývající není možné vynutit soudní cestou.⁶⁹

Dohody rodičů o péči o nezletilé děti, dle § 906 odst. 2 občanského zákoníku na druhou stranu schválení soudu vyžadují a zakládají tedy nárok na výkon rozhodnutí. Z výše uvedeného vyplývá, že určujícím znakem vykonatelnosti zmíněných dohod je jejich schválení soudem.

5.2.3 Ostatní exekuční tituly

Exekuční tituly pro výkon rozhodnutí nejsou obsažené pouze v ZŘS či občanském zákoníku, nicméně jsou obsaženy i v dalších zákonech. Tím je například ZSPOD, na základě kterého soud podle § 13a může dítě, pakliže je to v jeho zájmu

---

⁶⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 91/18.

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 3. 10. 1967, sp. zn. Pls 4/67.

⁶⁹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6. str. 185.

a jiná opatření by byla zjevně neúčelná odejmout dočasně z péče rodičů. Další příklad exekučního titulu poskytuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže, jehož předmětem úpravy je trestní odpovědnost dětí a mladistvých, a na jehož základě je možné dítěti mladšímu 15 let uložit opatření týkající se jeho výchovy za spáchání činu jinak trestného.⁷⁰

5.3 Účastníci vykonávacího řízení

Na základě zvláštní zákonné úpravy ZŘS je okruh účastníků vymezen v § 6 ZŘS, kde v souvislosti s principem oficiality a se zásadou dispoziční se odvíjí okruh účastníků od skutečnosti, zdali bylo řízení zahájeno na návrh či z moci úřední. Dle ZŘS v případě, že řízení je zahájeno na základě podaného návrhu, tak účastníkem je navrhovatel a osoba o jejíž právech a povinnostech se má v rámci řízení rozhodnout. Osoba o jejíž právech a povinnostech se v řízení rozhoduje bude zpravidla nezletilé dítě, které může být zastoupeno rodičem, ale vzhledem k tomu, že v těchto řízeních zpravidla dochází ke střetu zájmů, tak se využije kolizní opatrovník.⁷¹

V rámci výkonu rozhodnutí lze účastníky rozlišit na dvě skupiny, a to na účastníky, kteří jsou účastníky celého průběhu výkonu rozhodnutí a na účastníky, kteří jsou účastníky pouze pro určitý úsek řízení. Toto rozlišení se dotýká výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti, jelikož zde účastníci disponující statusem účastníka pouze pro určitý úsek řízení mohou být například osoby, u nichž je nezletilé dítě ukryto.⁷²

5.4 Zahájení výkonu rozhodnutí

Soud může k výkonu rozhodnutí přistoupit bez návrhu účastníka řízení v případě, že se dozví o tom, že rozhodnutí není plněno. Jakmile návrh na výkon rozhodnutí obdrží, tak další úkony v řízení provádí z úřední povinnosti.

Co se týče náležitostí návrhu na výkon rozhodnutí, tak ten musí splňovat požadavky ve světle § 42 OSŘ vzhledem k tomu, že se z procesního hlediska jedná

---

⁷⁰ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6. str. 185

⁷¹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6.

⁷² SMOLÍK, Petr. § 255 [Oprávněný, povinný a manžel povinného]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1188, marg. č. 11.

o podání a též náležitosti kladené v § 261 OSŘ. Navrhovatel v návrhu nicméně není povinen uvést, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden.⁷³ Dále součástí návrhu na výkon rozhodnutí musí být stejnopis rozhodnutí opatřený potvrzením o jeho vykonatelnosti. Dle zákona se stejnopis vykonatelného rozhodnutí nevyžaduje v případě, že návrh na výkon rozhodnutí oprávněný rodič podává u soudu, jenž vykonatelné rozhodnutí vydal.⁷⁴

V souvislosti se subsidiárním použitím OSŘ o nařízení výkonu rozhodnutí vydá soud usnesení (§ 167 odst. 1 OSŘ) k nařízení výkonu. Vykonatelnost takového usnesení se může lišit v souvislosti s jeho obsahem. Vzhledem k tomu, že může obsahovat lhůtu k plnění, tak poté vykonatelnost nastane uplynutím této lhůty. V opačném případě vykonatelnost nastává doručením usnesení. Není nutné, aby při provedení úkonu byl účastník přítomen. V takovém případě je usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí účastníkovi doručeno dodatečně společně s vyrozuměním o jeho provedení.⁷⁵

V rámci přijímání návrhů k výkonu rozhodnutí soud tyto návrhy posuzuje a následně rozhoduje o nařízení výkonu usnesením. Návrh zamítne v případě, že shledá, že k porušení povinností uložených soudním rozhodnutím nedošlo. O zamítnutí návrhu soud rozhoduje rovněž formou usnesení, proti kterému je přípustné odvolání. Soud o zamítnutí návrhu na výkon rozhodnutí může rozhodnout i v určitých případech, kdy k porušení povinností dojde. K takovému porušení povinností musí dojít z objektivních příčin, tedy z takových důvodů, které rodič neměl možnost ovlivnit. Takovými příčinami se zabýval Nejvyšší soud v usnesení 20 Cdo 4498/2009 ze dne 21. února 2011, ve kterém uvedl, že mezi ně může patřit například nemoc dítěte, přičemž ale zdůraznil, že pro posouzení možnosti styku je nutné zkoumat konkrétní okolnosti.⁷⁶ V praxi lehce opomenutá otázka je, zdali je navrhovatel povinen platit soudní poplatek za návrh na nařízení výkonu rozhodnutí. Ustanovení § 11 odst. 5 zákona č. 549/1991 Sb., Zákon České národní rady o

---

⁷³ § 500. In: DÁVID, R., GRYGAR, J., KOKEŠ, M., KOVAŘÍK, Z., KŘEČEK, S., MACKOVÁ, A., MUZIKÁŘ, L., ZRŮST, J. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2023-3-29]. ASPI_ID KO292I2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷⁴ § 500. In: DÁVID, R., GRYGAR, J., KOKEŠ, M., KOVAŘÍK, Z., KŘEČEK, S., MACKOVÁ, A., MUZIKÁŘ, L., ZRŮST, J. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2023-3-23]. ASPI_ID KO292I2013CZ.

⁷⁵ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6. str. 187.

⁷⁶ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6. str. 187.

soudních poplatcích (dále jen zákon o soudních poplatcích) sice osvobozuje od soudního poplatku sepsání návrhů podaných ve věcech péče soudu o nezletilé, nicméně osvobození u návrhů na nařízení výkonu rozhodnutí vztahuje na ty, které se týkají nařízení výkonu rozhodnutí o výživném. Praxe ale i přesto dovozuje, že osvobození od soudních poplatků se vztahuje na návrh na výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti.⁷⁷

Dalším příkladem ze soudní praxe, který se vztahuje na odmítnutí návrhu na výkon rozhodnutí z objektivních příčin, je usnesení Krajského soudu v Ostravě, kdy soud v souvislosti s vypořádáním se s otázkou toho, do jaké míry nemoc dítěte zapříčinila porušení povinností k předání dítěte. Dítě v tomto případě nebylo předáno z důvodu hospitalizace, protože se rodič, kterému mělo být dítě předáno, domáhal nařízení výkonu rozhodnutí uložením pokuty. Soud ve svém odůvodnění konstatoval:

*„Soud musí v každém konkrétním případě, v němž nedošlo k realizaci rozhodnutí o styku, jehož výkon je požadován, hodnotit, zda by zájmu dítěte lépe odpovídal stav, kdy k realizaci rozhodnutí nedošlo, či stav, kdy by se styk dítěte s oprávněným rodičem realizoval.“*⁷⁸

I přesto, že hospitalizace nemusela znamenat nutně neschopnost předání dítěte k výkonu styku s druhým rodičem, tak je nutné, aby soudy zohlednily možné důsledky, jestli jsou v souladu s ochranou nejlepšího zájmu dítěte.⁷⁹

5.5 Jednání

Povinnost soudu nařídit jednání ve věci se odvíjí od § 19 ZŘS, dle kterého je soud povinen nařídit jednání před vydáním rozhodnutí ve věci samé a upustit od konání jednání jen v případě, že tak stanoví zákon. Jednáním ve věci dochází k naplnění zásad jako jsou například zásada ústnosti, přimosti nebo veřejnosti. Jednání slouží rovněž jako prostředek pro soud ve věci dostatečně zjistit skutkový stav řešeného případu. Jak vyplývá z usnesení Krajského soudu v Hradci Králové 20 Co 154/2020, 24. 7. 2020 nenařízení jednání v rámci výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti může představovat vadu v řízení, a tedy důvod pro odvolání. Soud

---

⁷⁷ KURKA, Vladimír a Ljubomír DRÁPAL. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-443-9. str. 733.

⁷⁸ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. 13 Co 137/2022.

⁷⁹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. 13 Co 137/2022.

nutnost provedení jednání zdůvodnil tím, že se uložením pokuty soud rozhodl ve věci samé.⁸⁰

V závislosti na tomto rozhodnutí tedy nenařízení jednání představuje závažnou vadu v případě, že soud v rámci výkonu rozhodnutí rozhodne o uložení pokuty.

Toto rozhodnutí může ale způsobovat problémy do budoucna co se týče vývoje praxe výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti. Vzhledem k tomu, že jednou ze základních zásad výkonu rozhodnutí je jeho rychlé provedení ve vztahu k docílení nerušeného práva na rodinu, tak povinnost nařizovat jednání může být problematická. Jedná se tak v souvislosti s případy, kdy je porušování povinností jednoho rodiče naprosto zjevné, pak tedy nedává smysl, aby soud byl povinen jednání nařizovat, jelikož se tím výkon rozhodnutí dále prodlužuje a může sloužit dokonce jako prostředek obstrukcí povinného rodiče.⁸¹

Domnívám se, že právní úprava povinnosti soudu nařídít jednání může vést k příliš formalistickému vedení řízení vzhledem k tomu, že samotné nedodržení této povinnosti může způsobit zrušení rozhodnutí. Je nutné, aby byla vyjasněna otázka dostatečnosti výzvy soudu povinnému rodiči ve vztahu s následnou povinností nařízení jednání. Výzva povinnému rodiči, která obsahuje poučení o možném výkonu rozhodnutí formou uložení pokut z mého pohledu by měla být interpretována jako dostatečný podklad k vydání rozhodnutí. Krajský soud ji jako dostatečný podklad pro výkon rozhodnutí neshledává, nicméně v souvislosti s § 20 odst. 2 ZŘS. Toto ustanovení ale platí pro celý ZŘS tedy i pro řízení, kde prvek času nemá rozhodující vliv až v takové míře jako je to v rodinněprávních záležitostech.

5.6 Náklady výkonu rozhodnutí

Náklady jsou explicitně vymezeny zákonem v § 505 ZŘS a patří mezi ně:

---

⁸⁰ WESTPHALOVÁ, Lenka, Renáta ŠÍNOVÁ, Lenka HOLÁ, Alicja LEIX a Daniela KOVÁŘOVÁ. *Nástroje řešení rodičovských konfliktů*. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-568-5. Str. 165.

⁸¹ WESTPHALOVÁ, Lenka, Renáta ŠÍNOVÁ, Lenka HOLÁ, Alicja LEIX a Daniela KOVÁŘOVÁ. *Nástroje řešení rodičovských konfliktů*. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-568-5. Str. 166.

„a), ušlý výdělek a hotové výdaje osob zúčastněných na výkonu rozhodnutí odnětím dítěte,

b), náklady účelně vynaložené s otevřením bytu a jiné místnosti povinného nebo jiné osoby podle § 509,

c), náklady na nezbytné potřeby nezletilého dítěte při výkonu rozhodnutí,

d), náklady na dopravu nezletilého dítěte spojené s jeho navrácením v případě mezinárodního únosu.”⁸²

Náklady pro potřeby dítěte se rozumí například, když dítě, které má být odňato rodiči není vybaveno dostatečným oblečením či strava pro dítě.

Toto ustanovení poskytuje výčet pouze nákladů specifických pro výkon rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé děti. Stále totiž platí náklady řízení vylíčené podle obecné úpravy v § 137 a násl. OSŘ.⁸³

5.6.1 Náhrada nákladů

Náhrada nákladů je v řízení podle ZŘS upravena v § 23, který se ale nepoužije vzhledem k tomu, že obecnou úpravu náhrady nákladů výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti upravuje dostatečně § 506 ZŘS. Náklady vzniklé při výkonu těchto rozhodnutí hradí vždy povinný rodič vzhledem k tomu, že v závislosti na jeho neplnění povinností dochází k výkonu rozhodnutí.

I přes to, že soud po podání návrhu na výkon rozhodnutí postupuje dále z úřední povinnosti, zákon zná situaci, kdy k jednomu specifickému kroku v rámci výkonu rozhodnutí může přistoupit zásadně až po podání návrhu účastníkem. Tím je návrh na čerpání pokut k úhradě nákladů dítěte. K úhradě vynaložených a prokázaných nákladů může účastník výkonu rozhodnutí podat návrh, o kterém soud následně rozhodne formou usnesení. Soud následně rozhodne o úhradě takových nákladů do výše uložených pokut podle § 502 ZŘS. Zákon k tomu, aby bylo možné náhradu nákladů provést touto formou klade ale podmínku, která se týká osoby navrhovatele. Soud nepřizná náhradu nákladů čerpáním pokut zástupci dítěte, kterému na základě exekučního titulu byla uložena nějaká povinnost, kterou

---

⁸² Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 505.

⁸³ SMOLÍK, Petr. § 505 [Náklady řízení]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, ISBN 978-80-7400-788-0, marg. č. 1.

dobrovolně neplnil. Vzhledem k tomu, že i o odmítnutí takového návrhu soud rozhoduje usnesením, tak je proti takovému usnesení přípustné odvolání.⁸⁴

5.7 Odvolací řízení

Při výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti mají účastníci možnost bránit podáním odvolání. Odvoláním se může účastník bránit jak proti samotnému nařízení výkonu rozhodnutí, tak i proti usnesením vydaným soudem v rámci výkonu rozhodnutí. Odvolání v rámci výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti nedisponuje kromě § 510 ZŘS žádnou zvláštní úpravou, a tak je v takových situacích nutné postupovat podle obecné úpravy odvolání, která je obsažena v OSŘ. Odvolání proti rozhodnutí soudu musí splňovat náležitosti uvedené v § 42 odst. 4 OSŘ a rovněž je nutné, aby v rámci jeho podání účastník argumentoval ve smyslu odvolacích důvodů, které jsou taxativně vymezeny v § 205 odst. 2 OSŘ.

Vzhledem k tomu, že nařízení výkonu rozhodnutí jsou na základě zákona věcně příslušné okresní soudy, tak o odvolání na základě devolutivního účinku rozhoduje krajský soud.

Odvolací řízení je obecně ovládáno zásadou neúplné apelace. Tato zásada se promítá v § 205a OSŘ. Zásada neúplné apelace znamená, že účastník, který řízení před soudem prvního stupně uplatnil skutečnosti nebo důkazy k přesvědčení soudu, aby rozhodl v jeho prospěch, nemůže před odvolacím soudu nové skutečnosti a důkazy, které před soudem prvního stupně neuplatnil, přičemž OSŘ zná výjimky skutečností a důkazů, které může účastník uplatnit i před odvolacím soudem. Na základě § 28 odst. 1 ZŘS se ale v řízeních upravených ZŘS zásada neúplné apelace neaplikuje.⁸⁵ „V odvolacím řízení mohou být uváděny nové skutečnosti a důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně. K novým skutečnostem nebo důkazům odvolací soud přihlédne, i když nebyly uplatněny.“⁸⁶

---

⁸⁴ SMOLÍK, Petr. § 507 [Čerpání pokut k náhradě nákladů dítěte]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1106, marg. č. 5.

⁸⁵ SMOLÍK, Petr. § 510 [Zrušení rozhodnutí v odvolacím řízení]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1108, marg. č. 2.

⁸⁶ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 28.

6 Konkrétní prostředky pro výkon rozhodnutí

6.1 Výzva ke splnění povinnosti

Jedním z hlavních cílů výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti je na jedné straně uplatnění přesvědčovací role soudu a na straně druhé rychlé a efektivní dosažení vymožení povinností vyplývajících z exekučního titulu. K tomu, aby výkon rozhodnutí mohl být proveden, tak ale musí být z exekučního titulu patrné, že povinný byl poučen o možných následcích porušení povinností vyplývajících ze soudního rozhodnutí, schválené dohody o úpravě péče o nezletilé dítě nebo o úpravě styku s ním nebo rozhodnutí o navrácení dítěte. Pokud poučení absentuje, tak musí nejprve povinného vyzvat podle § 501 ZŘS.⁸⁷ Soud může výzvu využít i v případě, že povinný byl řádně poučen o možnostech dopadu porušení jeho povinností. Soud za takových okolností k výzvě přistoupí v případech, že shledá zvláštní důvody zejména tedy tehdy, kdy samotná výzva jako nejmírnější prostředek bude mít s největší pravděpodobností efekt vymožení povinnosti.⁸⁸

Výzva soudu může mít jak, písemnou tak ústní formu. V případě, kdy soud vyzývá povinného ústně, tak ho předtím předvolá a výzvu poté zaznamená do protokolu. Předvolání k takové výzvě se řídí opět podle obecné úpravy v OSŘ, kde je vymezeno v § 51. Pakliže se povinný nedostaví bez řádné omluvy, tak soud pak může využít uložení pořádkové pokuty či předvedení povinného.⁸⁹

Výzva nepředstavuje rozhodnutí soudu, a tak proti není možné podat opravný prostředek. Rozhodl o tom Krajský soud v Českých Budějovicích v usnesení 6 Co 2499/97, 10. 10. 1997.

I přes výše uvedený procesní charakter výzvy je ale nutné podotknout, že samotný výkon rozhodnutí ve věcech péči o nezletilé děti může pouhou výzvou skončit, vzhledem k tomu, že výzva jako nejmírnější prostředek výkonu rozhodnutí může mít za následek plnění do té doby opomíjené povinnosti účastníkem. Z

---

⁸⁷ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 501

⁸⁸ § 501. In: DÁVID, R., GRÝGAR, J., KOKEŠ, M., KOVAŘÍK, Z., KŘEČEK, S., MACKOVÁ, A., MUZIKÁŘ, L., ZRŮST, J. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2023-3-24]. ASPI_ID KO292I2013CZ.

⁸⁹ SMOLÍK, Petr. § 501 [Výzva ke splnění povinnosti]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1095, marg. č. 5.

procesního hlediska je pak nezbytné rozhodnout o nákladech, které v souvislosti s podáním výzvy vznikly.⁹⁰

Soud na základě zákona ve výzvě poučuje povinného o skutečnostech, které mohou přijít v závislosti na jeho nesplnění povinností, kterými dle zákona jsou uloženy pokuty či odnětí dítěte. To ale nemusí být jediné skutečnosti, které může výzva obsahovat. Společně s poučením o možnosti výkonu rozhodnutí formou uložení pokut nebo odnětím dítěte soud může povinného informovat o tom, že porušování povinností může mít za následek nové rozhodnutí o změně výchovy. Porušování povinností povinného vyplývajících z exekučního titulu může mít také za následek materiální škodu oprávněného, která může spočívat například v cestovních nákladech. Povinnost nahradit takovou majetkovou škodu může být rovněž součástí výzvy. Nutnost přejít k výkonu rozhodnutí může mít pak i za následek trestní odpovědnost povinného, který neplněním povinností jemu uložených může naplnit skutkovou podstatu trestného činu maření rozhodnutí orgánu veřejné moci dle § 337 odst. 4 trestního zákoníku. Možnost trestněprávní odpovědnosti může tedy být rovněž součástí výzvy.⁹¹

V návaznosti na ochranu nejlepšího zájmu dítěte je v praxi velice důležitá součinnost soudu a OSPODu, která se mimo jiné projevuje i v § 501 odst. 2 ZŘS. Soud v rámci součinnosti zasílá výzvu určenou povinnému i OSPODu. V případě, že výzva je učiněna ústně do protokolu, soud by měl OSPODu zaslat kopii protokolu s výzvou. OSPOD pak v rámci součinnosti soud informuje o tom, zdali výzva způsobila zamýšlené účinky.⁹²

6.2 Ukládání pokut

Jedním z prostředků k výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti je forma ukládání pokut. Pokuty představují formu nařízení výkonu, kterým je tomu, kdo neplní povinnosti vyplývající z exekučního titulu, zasaženo do jeho majetkové sféry. K výkonu rozhodnutí formou pokuty soud může přistoupit na základě § 502 ZŘS.

---

⁹⁰ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2022, sp. zn. 126 Co 34/2022.

⁹¹ § 501 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-29]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹² § 501 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-29]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

„(1), Soud nařídí výkon rozhodnutí uložením pokuty proti tomu, kdo neplní dobrovolně soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu o péči o nezletilé dítě, popřípadě o úpravě styku s ním anebo rozhodnutí o navrácení dítěte.

(2), Výkon rozhodnutí uložením pokuty lze nařídít opětovně, jen je-li to účelné; výše jednotlivé pokuty nesmí přesahovat 50 000 Kč. Pokuty připadají státu a soud eviduje částku vymožených pokut.“⁹³

K tomu, aby soud přistoupil k výkonu rozhodnutí prostřednictvím udělování pokut, musí nejprve důkladně posoudit situaci v souvislosti s předešlým nalézacím řízením. Brát v úvahu soud musí chování účastníka v řízení předcházejícím vydání rozhodnutí, aby mohl obecně vůbec předpokládat, zdali formou uložením pokut je skutečně možné dosáhnout zamýšleného cíle vyplývajícího z exekučního titulu. Samotný výkon rozhodnutí může totiž v praxi být zmařen tím, že soud uloží povinnost platby pokut, jelikož účastník řízení uložení pokut může vnímat jako hrozící nebezpečí následného výkonu rozhodnutí formou odnětí dítěte a pro takovou situaci se tedy připravit takovým způsobem, který odnětí dítěte výrazně ztíží, čímž může být původní smysl celého vykonávacího řízení může být zmařen.⁹⁴

Zákon stanovuje horní hranici pokuty 50 000 Kč, přičemž spodní hranice nikde stanovena není. Je tomu tak v souvislosti individuálního posuzování případů, kdy soud musí zohlednit konkrétní okolnosti řešené situace tedy například brát v potaz osobu povinného a jeho majetkové poměry. Soud má možnost během výkonu rozhodnutí pokutu ukládat opakovaně, avšak musí posoudit účelnost dalšího uložení pokuty. První pokuty zpravidla volí v menší částce v řádech tisíců. Soud může pak při opakování nařizování pokut jejich částku zvyšovat, přičemž každá pokuta musí být uložena povinnému formou usnesení.

Soud není povinen před nařízením výkonu rozhodnutí formou uložením pokuty využít nějaký z prostředků obsažených v § 503 ZŘS. Právní úprava nijak neomezuje soudy v provedení výkonu rozhodnutí více prostředky, co se týče pokut.

---

⁹³ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 502.

⁹⁴ SMOLÍK, Petr. § 502 [Nařízení výkonu]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1096, marg. č. 2.

To znamená, že sodu může povinnému rodiči vedle pokuty uložit i opatření podle § 503 ZŘS.⁹⁵

Podstatným aspektem pokut jakožto možnosti výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti je jejich charakter. V obecné rovině pojem pokuta je vnímán jako prostředek sankce, který má majetkově postihnout osobu v důsledku nedodržení nějakých povinností ať už vyplývajících z norem práva veřejného či soukromoprávních vztahů. Na pokuty, kterými je nařizován výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti, je ale nutné nahlížet primárně jako na prostředek výkonu rozhodnutí, který nemá za cíl primárně sankcionovat povinného, ale naopak ho motivovat k tomu, aby povinnosti, která mu byla uložena exekučním titulem dostál.

„Ústavní soud ve své rozhodovací praxi k téže otázce vyložil, že právní institut pokuty, předvídaný ustanovením § 502 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, lze obecně považovat za jedno z opatření aktivně chránících právo na nerušený rodinný život podle čl. 10 odst. 2 Listiny. Jak je zřejmé z dikce citovaného zákonného ustanovení, účelem pokuty tu je v první řadě vynucení splnění povinnosti uložené soudem povinnému rodiči ve prospěch rodiče oprávněného. Jeho účel proto nespočívá v sankcionování povinného rodiče za dobrovolné nesplnění povinnosti, protože na uloženou pokutu nelze nazírat primárně jako na sankci za porušení práva, nýbrž jako na prostředek donucení k respektu a dodržování právních poměrů založených vykonávaným titulem. Uložením pokuty je tedy sledována především ochrana zájmu jednoho z účastníků řízení na respektování právních poměrů založených vykonatelným rozhodnutím soudu, a má tak zásadně charakter prostředku směřujícího k tomu, jak se domoci subjektivního práva na nerušený rodinný život dle čl. 10 odst. 2 Listiny.“⁹⁶

V případě, že rozhodnutí soudu o uložení pokuty nabyde právní moci a vykonatelnosti a povinný pokutu stále neuhradil, tak je tato povinnost vymáhána dál. Vymáhání pokuty je pak předmětem samostatného vykonávacího řízení.

---

⁹⁵ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6. Str. 191.

⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. II. ÚS 2355/22-2.

6.3 Odnětí dítěte

Tento prostředek výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti představuje nejkrajnější formu vynucení povinnosti, kterou zákon povoluje. Nařízení výkonu rozhodnutí tímto způsobem se kvůli podstatě zásahu do práv osob užije jako “*ultima ratio*”, tedy se k němu přistoupí až ve chvíli, kdy jiné prostředky výkonu rozhodnutí spočívající například ukládáním pokut či jiných opatření selžou.

Přistoupení soudu k výkonu rozhodnutí odnětím dítěte, ale nemusí být v každé situaci podmíněno předešlým využitím mírnějších prostředků. Ustanovení § 504 ZŘS připouští i možnost výkon rozhodnutí realizovat odnětím dítětem bez využití mírnějších prostředků v závislosti na posouzení okolností případu. To znamená, že soud k realizaci výkonu rozhodnutí touto formou přistoupí přímo bez použití mírnějších prostředků k výkonu rozhodnutí po posouzení využití takových prostředků jako neúčelných.⁹⁷

Odnětí dítěte je typickým příkladem vynucení povinnosti vůči rodiči, kterému náleží právo styku s dítětem pro omezenou dobu. Výkon rozhodnutí odnětím dítětem lze ale na druhou stranu vymocit právo pro rodiče, který má své právo na styk s dítětem vykonávat po omezenou dobu. V praxi tedy půjde o situace, kdy péči o dítě vykonává jeden rodič, který ale nerespektuje rozhodnutí soudu a nechce dítě předat rodiči, kterému bylo právo styku přiznáno rozhodnutím. V takových situacích ale soud přistoupí k výkonu rozhodnutí odnětím dítětem pouze ve výjimečných případech.⁹⁸

Výkon rozhodnutí odnětím dítěte se použije proti osobě, která nemá nárok na to vykonávat styk s dítětem. V rámci nařízení výkonu rozhodnutí tímto způsobem soud rovněž nařídí předání dítěte, tomu komu na základě exekučního titulu (soudního rozhodnutí nebo dohody) má být dítě svěřeno nebo tomu komu náleží právo na styk dítěte na omezenou dobu.

Samotné provedení výkonu rozhodnutí odnětím dítěte je upraveno v Instrukci Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen instrukce), která byla vydána již v roce 2007 a v roce 2015

---

⁹⁷Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 504.

⁹⁸ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6. str. 191.

novelizována v závislosti na nabytí účinnosti ZŘS. Instrukce upravuje veškeré možné varianty výkonu rozhodnutí odnětím dítěte, kterými jsou:

- *Odnětí dítěte z výchovy jednoho z rodičů nebo jiné osoby a odevzdání dítěte do výchovy druhého rodiče nebo jiné osoby (§ 12 Instrukce)*
- *Má-li být dítě umístěno v zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy nebo ve středisku výchovné péče (§ 8 Instrukce)*
- *Výkon rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§ 11 Instrukce)*
- *Výkon rozhodnutí jímž byl upraven styk s dítětem (§ 14 Instrukce)*
- *Výkon rozhodnutí podle Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z 25.10.1980 a podle Nařízení Rady ES č. 2201/2003 ze dne 27.11.2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti” (§ 16 Instrukce)*

Soud při výkonu rozhodnutí odnětím dítěte musí brát zřetel na osobu dítěte. V rámci provedení výkonu například brát v potaz mravní a rozumovou vyspělost dítěte a podle toho dítě informovat o úkonech, které provádí a jejich důvodech proč je provádí. Orgány provádějící výkon rozhodnutí musí především působit na povinnou osobu tak aby se výkonu rozhodnutí podrobila dobrovolně. Nejdůležitější při výkonu rozhodnutí je ochrana nejlepšího zájmu dítěte, a tedy klidný průběh výkonu rozhodnutí, ačkoliv toho může být v mnoha situacích složité dosáhnout.⁹⁹

Před tím, než dojde k samotnému provedení výkonu rozhodnutí, tak soudní vykonavatel projedná postup s příslušným OSPODem. V souvislosti s hrozícím nebezpečím při provedení výkonu rozhodnutí na životě či zdraví ať už osobám poskytujícím součinnost či jiným osobám může soud požádat orgán Policie ČR nebo obecní policii, aby byla při provedení výkonu rozhodnutí přítomna a zajistila jeho bezpečný průběh. Zajištění bezpečného průběhu výkonu rozhodnutí může například spočívat i násilném vniknutí do bytu (§ 509 ZŘS). Ochrana soudních osob je zajištěna justiční stráží.¹⁰⁰ Pokud se výkonu rozhodnutí účastní osoby, které se

---

⁹⁹ § 6 Instrukce.

¹⁰⁰ SMOLÍK, Petr. § 504 [Odnětí dítěte]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1103, marg. č. 7.

snaží průběh výkonu rozhodnutí nějakým způsobem ztížit či zmařit, tak je soudní vykonavatel oprávněn takové osoby vykázat.¹⁰¹

Jednou ze zvláštností typických pro výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti, když se jedná o odnětí dítěte je vyrozumění o provedení úkonu. Odnětí dítěte představuje jeden z největších zásahů veřejné moci do rodinného života, a tak je kladen důraz na jeho co nejrychlejší a nejefektivnější provedení. S tím úzce souvisí i skutečnost, že povinný je o provedení takového prostředku výkonu rozhodnutí informován až v průběhu provedení tohoto úkonu. V případě, že se dítě nachází v okamžiku provedení výkonu rozhodnutí u jiné osoby než u povinného, tak je dokonce povinný o provedení výkonu rozhodnutí informován až po jeho skončení.

Během provedení výkonu rozhodnutí může osoba, která výkon rozhodnutí provádí podle § 4 odst. 2 Instrukce udělovat pokyny osobám, které se provedení výkonu účastní. Po tom, co je provedení výkonu rozhodnutí dokončeno sepíše osoba výkon provádějící protokol. Obsahem protokolu je způsob provedení výkonu rozhodnutí a případně pokyny udělené osobám účastnících se výkonu rozhodnutí.¹⁰²

6.3.1 Závaznost rozhodnutí o výkonu rozhodnutí

Závaznost nařízení výkonu rozhodnutí odnětím dítěte se odvíjí od § 508 ZŘS, který stanovuje, že takové nařízení je závazné pro všechny osoby. Jedná se o zvláštnost nařízení výkonu rozhodnutí odnětím dítěte, jelikož není běžné, aby nařízení výkonu rozhodnutí zavazovalo všechny osoby. V praxi tomu tak je z toho důvodu, jelikož zákonodárce nemůže předpokládat, kde se dítě v danou chvíli nařízení výkonu rozhodnutí bude nacházet.

K závaznosti jakožto pasivní legitimaci se vyjádřil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 25. 6. 2008.

„V řízení o výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí je pasivně legitimován každý, kdo fakticky brání tomu, aby právní poměry podle vykonávaného rozhodnutí byly realizovány, bez ohledu na to, že mu exekuční titul přímo žádnou povinnost neukládá.“¹⁰³

---

¹⁰¹ § 5 Instrukce.

¹⁰² § 4 Instrukce.

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4896/2007.

Touto interpretací se nařízení o výkonu rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé děti malým způsobem vymaňují ze zásady materiální vykonatelnosti, pro kterou je, jak bylo již výše uvedeno, typická specifikace.

6.4 Anglická úprava

Pozornost možnosti výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti si jistě zaslouží úprava této problematiky v Anglii. V Anglii se totiž nedodržení soudního rozhodnutí podle Common law posuzuje jako pohrdání soudem, které je možné sankcionovat efektivněji, než je tomu dle české právní úpravy. V důsledku pohrdání soudem může být osobě, která má na základě rozhodnutí něco činit, uložena pokuta či dokonce trest odnětí svobody. Anglická právní úprava mimo jiné zná, ale i prostředek pro výkon rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé děti prostředek tzv. neplacených prací. Neplacené práce jsou zakotveny v právním předpise „Children and Adoption Act 2006“, který jejich maximální výměru stanovuje na 200 hodin.¹⁰⁴

Možnost uložení neplacených prací může poskytovat pozitiva například ve vztahu s nařízením výkonu rozhodnutí uložením pokuty. Pokuty mohou mít negativní dopad v souvislosti s osobou povinného a jeho majetkovými poměry. Na jedné straně může být povinný finančně zajištěn nadprůměrně a pokuty na změnu jeho chování nemusí mít žádný dopad. Možnost výkonu rozhodnutí formou uložení neplacených prací by takové osoby mohla mnohem efektivněji motivovat k respektování soudního rozhodnutí popřípadě exekučního titulu.¹⁰⁵

6.5 Navazující trestní řízení

Nutno podotknout, že podobnost s anglickou úpravou je možné spatřit i v českém právním řádu. Ten v § 337 odst. 4 trestního zákoníku poskytuje skutkovou podstatu trestného činu maření výkonu soudního rozhodnutí.

„Kdo poté, co proti němu byla bezvýsledně použita opatření v občanském soudním řízení směřující k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, včetně úpravy styku s dítětem, maří výkon takového rozhodnutí nebo dohody, nebo kdo se dopustí závažného jednání, aby

---

¹⁰⁴ VÍTKOVÁ, Veronika. Výkon rozhodnutí o úpravě styku rodiče s dítětem. *Acta Iuridica Olomucensia* [online]. Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2015, **10**(2), 163-172 [cit. 2023-03-25]. ISSN 1801-0288.

¹⁰⁵ VÍTKOVÁ, Veronika. Výkon rozhodnutí o úpravě styku rodiče s dítětem. *Acta Iuridica Olomucensia* [online]. Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2015, **10**(2), 163-172 [cit. 2023-03-25]. ISSN 1801-0288.

zmařil výkon rozhodnutí jiného orgánu veřejné moci týkajícího se výchovy nezletilých dětí, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.”¹⁰⁶

Toto ustanovení poskytuje podobnou možnost řešení motivace povinného k výkonu rozhodnutí stejně jako v anglické právní úpravě, jelikož výsledným trestem mohou být obecně prospěšné práce. Nicméně se ale jedná o přesunutí do trestního řízení, které může zabrat podstatně delší dobu k vydání rozhodnutí, a to by v situaci, kdy je nutné povinného co možná nejrychleji motivovat k plnění rozhodnutí nebylo vhodné pro zájem dítěte.

K otázce, kdy je naplněna skutková podstata trestného činu maření soudního rozhodnutí ve věcech výchovy nezletilých dětí, se vyjádřil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 22. 8. 2006, kde konstatoval:

„K naplnění skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 3 TrZ se vyžaduje, aby vůči pachateli došlo v občanském soudním řízení alespoň dvakrát k bezvýslednému použití některého z opatření uvedených v ustanoveních § 272 až § 273a OSŘ.“¹⁰⁷

Další otázkou, která byla v minulosti judikaturou řešena ve vztahu potrestání povinného rodiče, bylo vymezení vztahu zásady „nebis in idem“ a opakovaného postihu. Zásada „nebis in idem“ zakazuje opakované potrestání za tentýž čin. V řízení v roce 2005 totiž dovolatel argumentoval tím, že uložení sankce v trestním řízení po předchozím uložení pokuty v důsledku nařízení výkonu rozhodnutí představuje zásah do jeho práv. Nejvyšší soud, ale konstatoval, že v takovém případě se nejedná o porušení práv vyplývajících z této zásady zakotvené v čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod. V souvislosti s tímto rozhodnutím je potvrzen charakter ukládání pokut, jako prostředku pro vynucení povinností vyplývajících z exekučního titulu.¹⁰⁸

6.6 Další opatření

V případě, že to soud považuje v daných situacích za vhodné, může ještě před tím, než přejde k výkonu rozhodnutí prostřednictvím ukládání pokut či odnětí dítěte, využít opatření, aby přiměl povinného k dobrovolnému plnění, které je

---

¹⁰⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 337.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1582/2005.

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 2005, sp. zn. 8 Tdo 806/2005.

obecně bezesporu v souladu s ochranou nejlepšího zájmu dítěte. Výčet opatření, které soud může v rámci nařízení výkonu rozhodnutí uložit je uvedený v § 503 ZŘS.

Smysl těchto opatření spočívá na jedné straně v motivaci povinného k dobrovolnému plnění a na straně druhé k naplnění zásady rychlosti řízení. Formou opatření totiž soud může zamýšleného výsledku docílit podstatně rychleji. Rychlost vyřízení věci se při ukládání opatření promítá v absenci požadavku na konání jednání. Vzhledem k tomu, že soud není povinen nařizovat jednání, měl by účastníky řízení obeznámit o záměru vydat uložení opatření. To zahrnuje i obeznámení účastníků s obsahem odborného vyjádření, které nechal soud opatřit pro lepší zhodnocení situace.¹⁰⁹

Usnesení, kterým soud nařídí opatření, musí splňovat zákonem stanovené podmínky včetně pro tyto případy specifického poučení. Jednou z podmínek předepsané formy je, aby součástí usnesení obsahovalo odůvodnění. V případě usnesení o nařízení opatření soud, ale odůvodnění přikládat nemusí, když usnesení vydává na návrh, kterému nebylo žádným z účastníků odporováno. Obsahem takového poučení bude poukázání na skutečnost, že bezvýslednost nařízeného opatření může mít za následek odnětí dítěte.¹¹⁰

6.6.1 Setkání s mediátorem

Toto opatření je podrobněji rozebráno v kapitole 7. této práce.

6.6.2 Nařízení kvalifikovaného dohledu nad stykem s dítětem

Když soud rozhoduje o úpravě styku rodiče a dítěte, může v rámci v souvislosti s klidnějším průběhem výkonu takového rozhodnutí nařídít kvalifikovaný dohled na průběh styku s dítětem. Dohledem pověří místně příslušný OSPOD.¹¹¹ Dítě může na základě § 8 odst. 3 ZSPOD požadovat informace o všech

---

¹⁰⁹ § 503. In: JIRSA, J. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-25]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁰ § 503. In: JIRSA, J. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-25]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹¹ SMOLÍK, Petr. § 503 [Další opatření]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1099, marg. č. 3.

závažných věcech týkajících se jeho osoby za předpokladu, že je k přijetí takových informací dostatečně rozumově a mravně vyspělý.

6.6.3 Nařízení navykacího režimu

V rámci péče o dítěte a výkonu práva styku s dítětem může dojít k vzájemnému odcizení se jednoho z rodičů s dítětem. K tomu zpravidla dochází v důsledku již zmíněného „syndromu zavrženého rodiče“. Když k takové situaci dojde tak soud může využít nařízení navykacího režimu, jehož cílem je opětovné navázání vazby mezi rodičem a dítětem, tedy odstranění překážek jejich vztahu, které mohou být zapříčiněny různými okolnostmi spočívajících zejména ve shazování jednoho rodiče druhým rodičem a jeho pomlouvání před dítětem. Takové poměry mezi rodiči dítěte mohou vyústit až v potřebu vydání nového rozhodnutí o výchově dítěte podle § 475 odst. 1 ZŘS, k čemuž ale soudy z důvodu negativního vlivu nepřístupují, a proto volí vhodnější variantu skrze nařízení plánu navykacího režimu.¹¹²

Soud při nařizování navykacího režimu individuálně stanoví plán navykacího režimu podle okolností konkrétně řešeného případu. Musí zejména posoudit závažnost odloučení dítěte a rodiče a plán stanovit, tak aby došlo co nejlépe k utlumení syndromu a byla následně splněna vymáhaná povinnost. K tomu, aby mohl stanovit plán navykacího režimu, co nejvíce v souladu se zájmy dítěte soud může využít obstarání vyjádření osoby s odbornými znalostmi, v tomto případě dětského psychologa, na základě § 127 odst. OSŘ.

Samotný navykací režim soud nařídí tím způsobem, že určí přesně jaké dny, v jaký čas a kde bude navykací režim probíhat. Průběh plnění plánu navykacího režimu je soud povinen kontrolovat, kdy výkonem této kontroly může v rozhodnutí o stanovení plánu navykacího režimu pověřit vhodnou osobu.

Plán není tvořen, tak že by představoval pravidelný styk rodiče s dítětem. Jeho smysl tkví právě v nepravidelnosti. Podmínky doprovázející kontakt rodiče s dítětem se totiž časem mění. To znamená, že kontakt je stanoven zprvu na kratší

---

¹¹² SMOLÍK, Petr. § 503 [Další opatření]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1099, marg. č. 4.

dobu a je asistovaný a následně se doba kontaktu prodlužuje, tak aby se vztah mezi rodičem a dítětem mohl lépe rozvinout.¹¹³

6.6.4 Nařízení setkání s poskytovatelem odborné pomoci

Toto opatření slouží v praxi zejména k mírnějšímu řešení situací, kdy rodič vykonávající péči o dítě není schopen dostatečně vhodným způsobem předat dítěti informace, které jsou nezbytné k přípravě dítěte na styk s rodičem po psychické stránce dítěte. Pokud tuto povinnost rodič nezvládá plnit, tak soud takovému rodiči může nařídit setkání s odborníkem z oboru pedopsychologie. Úkolem odborníka z oboru pedopsychologie je rodiči dostatečně vysvětlit, jaké má jeho chování, spočívající v bránění ve styku, následky na vývoj dítěte.¹¹⁴

---

¹¹³ VÍTKOVÁ, Veronika. Výkon rozhodnutí o úpravě styku rodiče s dítětem. *Acta Iuridica Olomucensia* [online]. Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2015, **10**(2), 163-172 [cit. 2023-03-25]. ISSN 1801-0288.

¹¹⁴ § 503. In: DÁVID, R., GRYGAR, J., KOKEŠ, M., KOVAŘÍK, Z., KŘEČEK, S., MACKOVÁ, A., MUZIKÁŘ, L., ZRŮST, J. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2023-3-25]. ASPI_ID KO29212013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

7 Způsob řešení formou mediace

Mediace je jedním ze způsobů řešení rodičovského konfliktu, který je založen na komunikaci obou rodičů a jejich vzájemné spolupráci. Od roku 2012 je mediace samostatně upravena v zákoně č. 202/2012 Sb., Zákon o mediaci (dále jen zákon o mediaci). Na mediátora lze pohlížet jako na osobu, která se snaží nestranným způsobem účastníky konfliktu ke smírnému řešení. Osoba zprostředkovávající mediaci musí být zapsaná v seznamu mediátorů.

Nezákladnějším prostředkem mediátora v rámci vedení mediace je rozhovor. Prostřednictvím rozhovoru je možné odhalit, z čeho konflikt mezi rodiči vychází. V rámci mediace dochází k přímému kontaktu obou stran, které mezi sebou vedou dialog. Vzhledem k tomu že u rozhovoru je přítomen mediátor a vede ho, tak odborná literatura nazývá tento způsob komunikace jako tzv. trialog. Během zprostředkování mediace mediátor intervnuje rozhovor účastníků různými způsoby. Mezi tyto způsoby se řadí instrukce, komentáře, kladení otázek a rezonance.¹¹⁵

Účastníky mediátor může přímo navádět a v rámci mediace zastávat “nadřazenější” postavení. Další možností intervence rozhovoru mediátora je skrze poskytování komentářů, kterými se snaží účastníkům poskytnout nový pohled na konflikt, který je předmětem mediace. Během mediace mediátor dále může klást otázky, jež účastníka mohou přimět k vytvoření nových myšlenek. Rezonancí se pak rozumí aktivnímu naslouchání účastníkovi a následné zrcadlení jeho výpovědi.¹¹⁶

Možnost nařízení prvního setkání s mediátorem doprovází celý průběh řízení. Na základě § 474 odst. 1 ZŘS soud v rámci motivace účastníků ke smírnému řešení konfliktu může naříditi mediaci již v nalézacím řízení. Ustanovení § 503 odst. 1 písm. a poskytuje soudu možnost mediaci naříditi i během výkonu rozhodnutí. Mediace slouží jako prostředek ke smírnému vyřešení sporu a k tomu, aby ji soud mohl naříditi je nutné, aby v řešeném případě byl zjištěn předpoklad jeho smírného

---

¹¹⁵ WESTPHALOVÁ, Lenka, Renáta ŠÍNOVÁ, Lenka HOLÁ, Alicja LEIX a Daniela KOVÁŘOVÁ. *Nástroje řešení rodičovských konfliktů*. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-568-5. Str. 262-263.

¹¹⁶ WESTPHALOVÁ, Lenka, Renáta ŠÍNOVÁ, Lenka HOLÁ, Alicja LEIX a Daniela KOVÁŘOVÁ. *Nástroje řešení rodičovských konfliktů*. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-568-5. Str. 262-263.

řešení. Z toho důvodu zákon neposkytuje možnost soudům nařídít mediaci jako takovou a místo toho pouze první setkání s mediátorem, jelikož by mediace pak nesplňovala svůj účel, kdyby k ní dále byli účastníci nuceni.

Když se jedná o mediaci, kterou soud nařídí v souvislosti s výkonem rozhodnutí o péči o nezletilé děti, je nutné zdůraznit, že soud nemůže nařídít mediaci oběma rodičům. Soud v rámci výkonu rozhodnutí setkání s mediátorem může nařídít pouze povinnému rodiči, přičemž oprávněný rodič musí projevit sám zájem na tom se mediace účastnit.¹¹⁷

7.1 Specializace mediátora

Mediátoři vykonávající mediace v řízeních o péči o nezletilé děti mají navíc zapsanou skutečnost, že poskytují rodinnou mediaci. K tomu aby mediátorovi byla specializace zapsaná, tak musí složit zkoušku mediátora, která je upravena ve vyhlášce č. 277/2012 Sb. Vyhláška o zkouškách a odměně mediátora (dále jen vyhláška). Specializace na rodinnou mediaci je udělena na základě ústní zkoušky, kde zkoušený musí prokázat dovednosti nezbytné pro řešení konfliktů vyplývajících z rodinných vztahů, znalosti rodinného práva či znalosti z oblasti práv a psychologie dítěte.¹¹⁸

Tento aspekt se na jednu stranu může zdát jako vhodný pro praxi řešení rodinněprávních sporů prostřednictvím mediace. Avšak se jeví jako problematický ve vztahu k počtu mediátorů v České republice, kteří rodinnou mediaci mají zapsanou jako součást specializace. Zapsaných mediátorů, kteří rodinnou mediaci v České republice poskytují, je pouze 24.¹¹⁹ Tato skutečnost ve vztahu k výše uvedeným nárokům na to, aby mediátor získal specializaci pro výkon rodinné mediace je znepokojující, jelikož je zřejmé, že myšlenka zákonodárce, ačkoli byla logická, tak se nepromítla pozitivně v praktickém využití.

Na druhou stranu absence zápisu specializace na rodinněprávní mediace nemá za důsledek to, že by takový mediátor automaticky nemohl mediaci v takovém konfliktu vést.

---

¹¹⁷ § 503. In: JIRSA, J. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-26]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁸ Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, § 8

¹¹⁹ Seznam mediátorů [online]. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: https://mediatori.justice.cz/MediatorPublic/Public/FR003_ZverejneniVybranychUdaju.aspx

7.2 Účast dětí na mediaci

Možnost dětí mediace se účastnit vyplývá z primárně práv, kterými jsou právo na informace a vyjadřování vlastního názoru. Tato práva se promítají ve více právních normách. Podle § 8 odst. 2 ZSPO, pokud je dítě schopné formulovat své názory, tak má právo takové názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech jeho se týkajících. Právo na informace nezletilého je upraveno pak i v § 20 odst. 4 ZŘS. Mediace je navíc definována v § 2 odst. písm. a zákona o mediaci jako „*postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými (dále jen „strana konfliktu“)* tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody,“¹²⁰. Zákon nijak blíže nevymezuje okruh osob, které se budou účastnit mediace. Na základě toho se tedy mohou účastnit i děti, nicméně zákon o mediaci nijak neupravuje věkovou hranici. Současná judikatura se vyjadřuje pouze k informační povinnosti soudu vůči dítěti. K upřesnění úlohy soudu přispělo usnesení Ústavního soudu, který konstatoval „*Právo dítěte být slyšeno v řízení, které se jej týká, ve smyslu čl. 12 Úmluvy o právech dítěte se neomezuje na pouhé zjištění názoru dítěte na projednávanou záležitost, ale zahrnuje také další komunikaci s dítětem a informování jej o řízení, včetně toho, jak nakonec bylo rozhodnuto v záležitosti dítěte a jak byl zohledněn jeho zjištěný názor (vyjádřilo-li jej dítě).*“¹²¹

Zapojování dětí do mediace se odvíjí od toho, jaké řízení je vedeno a jaké postavení v tomto řízení dítěti náleží. Buďto se dítě nachází v pozici jednoho z účastníků konfliktu a podílí se na jeho výsledném řešení (např. v dědickém řízení). V druhém případě se konflikt odvíjí od skutečností, které mají přímý dopad na dítě, jako třeba otázka péče o dítě. Zapojení dítěte do mediace v otázkách, které se ho bezprostředně dotýkají je nutné, vzhledem k tomu že to může být jediný prostředek, jak jeho zájem v rodičovském konfliktu efektivně uplatnit.¹²²

Účast dětí na mediaci nabývá většího významu v případě, kdy informace poskytnuté mediátorovi rodičem budou zkreslené. Jeden z dílčích přínosů, které

---

¹²⁰ Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci), § 2.

¹²¹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2018, sp. zn. II. ÚS 725/18-2.

¹²² WESTPHALOVÁ, Lenka, HOLÁ, Lenka. Zapojování dětí do rozhodování ve věcech, které se jich týkají, v kontextu rodinné mediace. Právní rozhledy, 2019, č. 13-14, s. 470-477.

zapojení dítěte do mediace může přinést, je zvýšení sebevědomí dítěte v důsledku toho, že mu je dána lepší příležitost podílení se na řešení konfliktu.

Zapojování dětí do mediací je rozhodně žádoucí pro budoucí efektivnější rozhodování sporů vyplývajících z rodičovských konfliktů. Stále nevyřešenou otázkou zůstává do jaké míry je možné využít zapojení dítěte do mediace.

7.3 Výsledek mediace

Výsledkem mediace je tzv. mediační dohoda. Uzavřená mediační dohoda mezi účastníky pak představuje jejich projev vůle na nadcházející úpravu péče o dítě. Mediační dohoda má pouze soukromoprávní charakter. K tomu, aby mohla být následně vykonatelná, tak ji účastníci musí předložit ke schválení soudu.

Když v rámci nařízení mediace v rodinněprávních konfliktů nedojde k uzavření mediační dohody, tak to nutně ještě nemusí znamenat, že by mediace jako taková byla neúčelná. Jediným cílem mediace nemusí být uzavření mediační dohody, ale na druhé straně je to i pomoc účastníkům mediace napravit jejich vztah a urovnat vzájemné negativní emoce, které mohou dopadat na děti.¹²³

---

¹²³ Veronika Vítková. "Výkon rozhodnutí o úpravě styku rodiče s dítětem". Acta Iuridica Olomucensia 2:163-172.

8 Závěr

Diplomová práce pojednávala o problematice výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti. Výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti je velmi důležitým institutem vzhledem k tomu, že ve své podstatě může představovat zásah do rodinných vazeb a nenávratně je přerušit. Z toho důvodu je tato problematika velice citlivá a vyžaduje velmi obezřetný postup soudů, které výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti provádějí v praxi.

Velmi podstatná je existence pojmu zájem dítěte a ochrana nejlepšího zájmu dítěte. Dá se říci, že toto je základ výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti, jelikož výkon rozhodnutí, jak je zpozorovatelné z praxe není možné provést v případě, že by výkon rozhodnutí zájmu dítěte odporoval. Mimo jiné hodnotím kladně participaci České republiky na mezinárodní úrovni spočívající ve spoluúčasti na Úmluvě o právech dítěte a Úmluvě o styku s dětmi.

Z nynější právní úpravy styku rodiče s dítětem vyplývá, že právo na osobní styk náleží na jedné straně rodiči, ale i dítěti. Otázka, kterou bude velmi podstatné vyjasnit do budoucna ve světle nového zakotvení práv a povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti, je otázka práva dítěte na osobní styk s rodičem. Názory odborníků jsou v této problematice různorodé. Ačkoli dítěti toto právo náleží, praxe ho žádným způsobem není schopná vynutit v případě, že tuto povinnost rodič neplní. Tuto skutečnost považují jako nedostatek právní úpravy, jelikož se pak zakotvení práva dítěte na styk s rodičem jeví ve výsledku jako zbytečné v případě, že povinnost z toho vyplývající není možné žádným způsobem vynutit.

Na základě informací uvedených v práci je možné zpozorovat důležitost rychlosti řízení, ve kterých se rozhoduje o otázkách týkajících se nezletilých dětí. Ve vztahu k rychlosti řízení nepovažuji za správné, aby právní úprava kladla na výkon rozhodnutí podmínku toho, aby bylo před vydáním rozhodnutí nařízení výkonu konáno jednání. Právní úprava v tomto směru z mého pohledu nereflektuje požadavek rychlosti řízení.

Právní úprava výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti rovněž v jistém ohledu postrádá efektivnosti. Tím mám na mysli zejména skutečnost, že soud má v rukou prostředek výkonu rozhodnutí na jedné straně uložení pokuty za nesplnění povinnosti a poté už může přejít pouze k odnětí dítěte jako ke krajnímu prostředku řešení výkonu rozhodnutí. To se může jevit problematičké ve vztahu k rodičům,

kteří mají dítě ve své vlastní péči a na základě exekučního titulu jsou povinni ho předávat k výkonu práva na styk druhému rodiči. Jak totiž bylo výše uvedeno, tak v případě, že jeden z rodičů má nárok na omezený styk s dítětem, tak výkon takového rozhodnutí skrze odnětí dítěte se užije velmi výjimečně. Z toho vyplývá, že soudy výkon rozhodnutí provedou obvykle maximálně uložením pokuty. Takto nastavená právní úprava, ale může představovat nedostatek například pro případy, kdy rodič brání druhému rodiči ve styku, který má v péči dítě je dobře majetkově zajištěn a styk dítěte s druhým rodičem neumožní například o Vánocích nebo jiných důležitých dnech.

Jako řešení by se dalo předpokládat začlenění institutu nucených prací, který je zakotven v Anglické právní úpravě. Rodič, by byl pak jistě motivován mnohem efektivněji k plnění povinností vyplývajících z exekučního titulu. Rovněž by se tím vyřešila otázka pokutování rodičů, kteří nejsou dostatečně majetkově zajištěni, jelikož by výkon rozhodnutí takovým prostředkem nemusel žádným způsobem zasáhnout do jejich majetkových poměrů.

Abstrakt

Tématem diplomové práce je výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti. Cílem práce je se zaměřit na problematiku výkonu rozhodnutí a popsat možnosti jeho provedení. Práce kvůli přehlednosti je členěna do 6 zásadních kapitol. První kapitola představuje základní pojmy, které v rámci problematiky této práce zaujímají významnou roli. Druhá kapitola je zacílena na zásady úzce související s výkonem rozhodnutí o péči o nezletilé děti. Třetí kapitola pojednává o styku rodiče s dítětem, vzhledem k tomu že styk rodiče a dítěte je v rámci výkonu rozhodnutí výrazně ovlivněn. Předmětem čtvrté kapitoly je samotný výkon rozhodnutí a jeho procesní aspekty. V páté kapitole je pozornost věnována samotným prostředkům, kterými je možné výkon rozhodnutí realizovat. Na závěr v poslední kapitole je specifičtěji přiblížen jeden z prostředků výkonu rozhodnutí, kterým je mediace.

Resumé

This thesis deals with the issue of enforcement of custody decisions for minors. Its purpose is to provide the reader with a more detailed insight into the issue in a broader sense. Enforcement of a decision in practice is the enforcement of an obligation imposed on a person on the basis of an enforcement order. The enforcement of decisions on the care of minor children is, in its essence, an exception to the general concept of enforcement. This is because the subject matter of enforcement is minor children, for whom both international and national legislation provides special legal treatment.

The first three chapters introduce the reader to the broader context of the background that is necessary to understand the issue of enforcement of decisions on the care of minor children. They include an introduction to basic concepts, basic principles and an analysis of parent-child contact. In the context of parent-child contact, attention is paid to a problematic aspect of the exercise of the child's right to personal contact with the parent, the interpretation of which has not yet been provided in terms of case law.

The following two chapters are the focus of the work, as they focus on the enforcement of the decision itself and the means by which it can be carried out. Within these chapters, the focus is on describing the process of enforcement and the specific means by which the court can enforce the decision. The last chapter then introduces mediation as an essential means of dealing with enforcement that may not lead to enforcement.

9 Seznam použité literatury

Odborná literatura

- DAVID, L., HRUŠÁKOVÁ, M., IŠTVÁNEK, F., JAKŠIČ, V., JAVŮRKOVÁ, N., JIRMANOVÁ, M., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P., MACKOVÁ, A., SEDLÁKOVÁ, A., SMOLÍK, P., SPÁČIL, J., STAVINOHOVÁ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. Občanský soudní řád: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-6-28]. ASPI_ID KO99_1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- DVOŘÁK, J., ELISCHER, D., FIALA, J., FRINTA, O., FRINTOVÁ, D., NOVÁ, H., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-6-28]. ASPI_ID KO89_b2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. Dítě, rodina, stát: (úvahy nad právním postavením dítěte). Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0694-3.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. Rodinné právo. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.
- JIRSA, J. Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-29]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- KURKA, Vladimír a Ljubomír DRÁPAL. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-443-9.
- Králíčková, Z., Hrušáková, M., Westphalová, L. a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1250 s.
- Rogalewiczová, R., Cilečková, K., Kapitán, Z., Doležal, M. a kol. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 782 s.
- SVOBODA, Karel. Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-788-0.

- SVOBODA, Karel. Občanský soudní řád: komentář. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-828-3.
- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6.
- WESTPHALOVÁ, Lenka, Renáta ŠÍNOVÁ, Lenka HOLÁ, Alicja LEIX a Daniela KOVÁŘOVÁ. Nástroje řešení rodičovských konfliktů. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-568-5.

Judikatura

- Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 3. 10. 1967, sp. zn. Pls 4/67
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 10. 1997 , sp. zn.6 Co 2499/97
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. 8. 2004, sp. zn. III. ÚS 459/03
- 56 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1693/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 2005, sp. zn. 8 Tdo 806/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1582/2005
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. III. ÚS 1750/09
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 20 Cdo 1064/2008
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10-3
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011-I.
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 14. 12. 2015, sp. zn. 13 Co 377/2015
- Nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16-2
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 3. 2019, č. j. 10 Azs 316/2018-60
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 4247/18
- Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. 13 Co 137/2022
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. II. ÚS 2355/22-2

Právní předpisy

- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
- Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
- Zákon č. 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže
- Zákon č. 202/2012 Sb. Zákon o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci)
- Sdělení č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
- Sdělení č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte
- Úmluva č. 91/2005 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o styku s dětmi
- Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora
- Ministerstvo spravedlnosti: Instrukce Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 5. dubna 2007, č. j. 142/2007-ODS-Org, kterou se upravuje postup při výkonu soudních rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, č. 21/2007 SIS

Ostatní

- CIPRÝN, Štěpán. Právo ostatních příbuzných na styk s dítětem. Právní prostor [online]. 2021 [cit. 2023-03-19]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/mediace-predstaveni-a-vyhody>

- Children and Adoption Act 2006. In: . 2013. Dostupné také z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/20>
- HOFSCHNEIDEROVÁ, Anna. O konceptu nejlepšího zájmu dítěte. Epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2023-03-18]. ISSN 1213-189X Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/o-konceptu-nejlepsiho-zajmu-ditete-106509.html>
- ROGALEWICZOVÁ, Romana. Princip oficiality v řízeních o úpravu péče a styku s nezletilým dítětem. Právní rozhledy, 2016, č. 10
- ROGALEWICZOVÁ, Romana. Povinnost a právo rodiče a dítěte na osobní styk. Acta Iuridica Olomucensia [online]. Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2016, 11(3), 219-231 [cit. 2023-03-29]. ISSN 1801-0288
- TOMEŠOVÁ, Jana. Syndrom zavrženého rodiče [online]. [cit. 2023-03-27]. ISSN 2336 4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/syndrom-zavrzeneho-rodice>
- VRAŠTILOVÁ, Nikol. Cochemská praxe v ČR. Právní rozhledy, 2022, č. 11
- VÍTKOVÁ, Veronika. Výkon rozhodnutí o úpravě styku rodiče s dítětem. Acta Iuridica Olomucensia [online]. Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2015, 10(2), 163-172 [cit. 2023-03-29]. ISSN 1801-0288.
- WESTPHALOVÁ, Lenka. Problematické aspekty styku rodiče s dítětem. Právní rozhledy, 2017, č. 11,
- Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 7. 8. 2019, sp. zn. 1551/2019/VOP
- Seznam mediátorů [online]. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: https://mediatori.justice.cz/MediatorPublic/Public/FR003_ZverejneniVybranychUdaju.aspx
- *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art . 3 , para . 1)*. In: . 2013. Dostupné také z: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2FC%2FGC%2F14&Lang=en&fbclid=IwAR0SyBA38h6vCnxQ3t1wKYvgbv-vYlhCXNuzZrECqLgzqUtU5hrZDnDHF-U